

ZOV SRIJEMA

GLASILO PROGNANIH I IZBJEGLIH HRVATA IZ SRIJEMA, BANATA I BAČKE

GODINA I SVIBANJ 1995. BROJ 2 CIJENA 9 Kn

SRIJEMSKA MITROVICA:
Crkva sv. Dimitrija, sagrađena je 1811. god.
Sirmium, po crkvi sv. Dimitrija, nazvan Mitrovicom bio je u IV. st. politička i crkvena metropola rimske Panonije, s 12 biskupija, dijelom i izvan njezinih granica. Bio je prijestolnicom rimskih careva

Riječ glavnog urednika

Dragi naši čitatelji, suradnici i dobrotvori,

Drugi je broj našeg lista pred Vama!

Bilo nam je važno da ga dobijete prigodom godišnje skupštine naše Zajednice, čemu je u prilog išla i sudbina našeg prvog broja koji je naprosto razgrabljen, tako da smo ga morali i dotiskivati. Na žalost bilo je i onih koji su nam se prekasno javili, tako da im nismo mogli udovoljiti u pogledu slanja prvog broja. Ako su nam ostavili svoju adresu na njih ćemo ponajprije misliti prilikom otpreme ovoga broja!

Dakako, treba i to reći da će naklada svakog narednog broja ovisiti o tome na kakav ćemo interes naići na terenu, zato vas molim u ime nas svih koji radimo da bi nam svaki broj bio što kvalitetniji, da nam pomognete da se na Vašem području ne nađe više nitko koji ne zna za izlaženje ovog našeg lista, a isto tako da mu ne bude uskraćena njegova otprema.

Upozoravamo Vas u ovom broju napose na ***UPITNIK*** što će Vam biti uložen u svaki primjerak lista, a odnosi se na to da nam odgovorite na sva pitanja koja govore o prošlosti i sadašnjosti u životu našeg naroda u Srijemu, bez obzira da li ste to osobno doživjeli ili prema pričanjima Vaših.

Budete li nam ta pitanja savjesno obradili doći ćemo po prvi put u povijesti srijemskih Hrvata do golema materijala koji će nam pomoći da jednom pristupimo i izradi povijesti srijemskih Hrvata, uz, dakako, sve ostalo.

Ovaj ***UPITNIK*** dajte i svim onima koji za njega nisu saznali, ili nam pošaljite njihove adrese kako bismo im ga poslali. Hvala vam!

Uz dosadašnje rubrike u ovom ćete broju naći i nove. To je svjedočenje o sudbini naše supatničke braće u Srijemu, domaćih Nijemaca kojima želimo također dati mjesta u ovom listu.

I u tom pogledu očekujemo Vaše priloge i suradnju.

Upozoravamo Vas i na razgovor s jednim našim uspješnim privrednikom koji je svoj nasilni odlazak iz Srijema shvatio tako da i na svom novom staništu u našoj domovini, ne prekida sa svim onim što je u Srijemu postigao kao stručnjak i radišan čovjek, pripremajući se tako najbolje za povratak.

Kuknjava i beznađe nisu nikog spasile, a idu u prilog našim neprijateljima.

Šaljite nam i nadalje svoje priloge, pišite nam u svezi sa svim onim što Vas zanima. Znademo dobro da će naša međusobna suradnja iz broja u broj jačati, zahvaljujući upravo svima Vama!

Srdačno Vas pozdravlja Vaš:
Glavni urednik
Juraj Lončarević

NAŠI PRVI PRETPLATNICI
- Mons. dr. Ćiril Kos, biskup
- Stjepan Milošević - invalid domovinskog rata
- Matica hrvatska, ogranak Tovarnik

NOVČANU POTPORU ZAJEDNICI DALI SU:
- Antun Plivelić
- Ivan Mamić
- Petar Andrić
- Ivan Umrlić
- Petar Marić
- Franjo Orlović
- dr. Petar Šikeždi
- Veronika Djeveljekaj
- Antun Bosiljkov
- Julijana Mušanović
- Julijana Špoljar
- gospodin Jurica
- gospodin Listeš
- Franjo Dodić
- dr. Đuro Palaić

ŠALJITE NAM SVOJE PRILOGE NA OVU ADRESU:
UREDNIŠTVO "ZOVA SRIJEMA"
Mato Jurić
Dubrava 49
41040 Zagreb

Iz sadržaja

ZOV SRIJEMA

BILTEN ZAJEDNICE IZBJEGLIH I PROGNANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA

Odgovorni urednik:
Franjo Orlović

Glavni urednik:
Juraj Lončarević

Tajnik uredništva:
Mato Jurić

Likovni i tehnički urednik:
Darko Žarković

Lektor i korektor:
Juraj Lončarević

Tisak • Brunino, Zagreb

SNAGA UNATOČ BOLESTI

Štovani čitatelji želim vam predstaviti hrabru mladu osobu koja svojim primjerom pokazuje da čovjek i u patnji može naći smisao svog života. Radi se o invalidnoj djevojci Željki iz Beške koja se danas nalazi u Svetoj Klari.

• ***- Željka kaži nam nešto o sebi.***

- Rođena sam u Srijemu 1969. godine od roditelja Mate i Felke Bilić koji su se iz Bosne doselili u Bešku 1958. godine.

Osnovnu školu završila sam u Beški a srednju za knjižničara u Srijemskim Karlovcima. Od 11 godine počela sam bolovati i bolest se sve više razvijala tako da sam treći i četvrti razred srednje škole morala izvanredno polagati. Posljednjih pet godina sam uz krevet i kolica.

• ***- Željka kaži nam kako si doživjela svoj odlazak iz Beške gdje si provela svoje djetinjstvo i dio svoje mladosti?***

- Bilo mi je teško kad sam vidjela da mnogi Hrvati odlaze iz Beške, a kad su i moja braća morala otići odlučila sam i ja s roditeljima za njima krenuti. Nisam mogla zamisliti da oni žive negdje daleko od mene i pomisao da ćemo opet biti blizu dala mi je snage da pokidam svoje korijenje u Beški i da odem. Osobito me obradovalo kad sam vidjela da me je Božja providnost dovela u istu ulicu u koju je došla medicinska sestra Tereza koja mi je u Beški davala injekcije i nastavila činiti to i ovdje a da nisam ni slutila da se to može dogoditi.

• ***Na moj upit ima li nešto posebno što je vuče u Bešku Željka mi je suznih očiju ispričala:***

- Moja najbolja prijateljica Ljiljana Krajnović, napustila je nažalost ovaj svijet u kolovozu 1991. godine, što sam teško doživjela i u meni gori želja da bar jednom odem na njezin grob i da stavim cvijetak na zemlju koja pokriva njeno tijelo i da osjetim njenu blizinu u dubokoj vjeri da ćemo se jednom ponovno susresti, ali tada nas više ništa neće razdvojiti.

• ***- Da li ponekad osjetiš samoću i da li su te drugi napustili?***

- U životu moramo biti spremni prihvatiti bolest i samoću. Iako su i bolest i samoća teški trebamo nastojati to tako doživljavati da nam sve to unatoč težini, znače nešto pozitivno. Trenuci samoće omogućuju nam da dozrijemo kao osobe, to su trenuci kad stojimo pred sobom onakvi kakvi jesmo. To su trenuci kada i Božju prisutnost možemo doživjeti jače i taj osjećaj da me Bog i u mojoj bolesti nije ostavio daje mi snage da mogu lakše podnositi svoju bolest.

• ***- Kako si se snašla u novoj sredini, imaš li novih prijatelja?***

- Mogu reći da sam i ovdje našla svoj svijet. Premda sam tamo živjela u boljim okolnostima, jer sam mogla u svojim električnim kolicima, koje sam u početku teško prihvaćala, otići do prijatelja ili otići u crkvu u kojoj sam bila prihvaćena u župnoj zajednici gdje sam doživljavala puninu života što mi ovdje nedostaje jer na žalost zbog lošeg puta od moje kuće do crkve i zbog moje bolesti sve manje izlazim iz kuće. Moram reći da sam i ovdje stekla prijatelje, a osobito divnu prijateljicu Mariju koja me svaki dan posjećuje, pomaže mi u mojim potrebama, počev od pisanja pisama, vježbanja, kupovine u gradu i slično, a i drugi me prijatelji posjećuju, tako da sam sretna što ih imam. Sjećam se da sam u svojoj trinaestoj godini pročitala misao, da je sreća biti voljen, a još veća sreća je voljeti. Tada nisam dakako bila toliko svjesna toga, a danas to duboko doživljavam i zaista sam sretna što imam prijatelje, što imam koga voljeti, da se družim s ljudima za koje imam puno srce ljubavi.

• ***- Kako tvoji roditelji doživljavaju tvoju bolest?***

- Samim time što sam svoju bolest prihvatila i što sam našla smisao trpljenja, olakšala sam tu situaciju i svojim roditeljima koliko sam mogla, kako bi i oni to prihvatili. Tim se prihvaćanjem međusobno podržavamo i ohrabrujemo.

• ***- Čime se baviš, čime sebi skraćuješ vrijeme?***

- Mnogo čitam, osobito duhovno štivo, koje me jača i ohrabruje. Sretna sam što mogu pisati svoj dnevnik, što mogu telefonirati, čuti se sa prijateljima i rođacima, a mnogo vremena provodim i u dopisivanju što me napose veseli.

Razgovarao: MATO JURIĆ

IZABRALI SMO ZA VAS...

Ponekad se stječe dojam da u organima vlasti djeluju saboteri i diverzanti koji imaju zadatak da oneraspoložuju i maltretiraju ovaj narod. Dovoljno je samo zaviriti u državne urede, ustanove i poduzeća, pa vidjeti koliko je još uvijek prisutno ono birokratsko: Dođi sutra! Da bi dobio običnu potvrdicu, čovjek ponekad mora uzeti godišnji odmor. A da ne pričamo o drskosti i bahatosti novih "menadžera" koji se često iživljavaju na hrvatskom radniku koji na svojim leđima nosi teret i gospodarskog oporavka i rata. U zavjetrini svih nevolja spretni udbaši, komunjare, lopovi, sve pod krinkom HDZ-a stižu do najvećih položaja i u državi, i u medijima, i u gospodarstvu, tako da pošteni, stručni i državotvorni Hrvati imaju sve manje šanse. Nije rijedak slučaj da su udbaši, koj su pojedince tukli i hapsili, sada šefovi tim istim ljudima, u vlasti, državnoj upravi, gospodarstvu, školama, fakultetima.

(Dr. Ivan Kordić, "Tomislav", ožujak, 1995.)

PODUNAVSKI NIJEMCI U SRIJEMU

(Kratka povijest naseljavanja Podunavskih Nijemaca (Švaba) u Srijemu.)

Prije no što progovorimo o donedavno "zabranjenoj temi", patnjama Nijemaca u Srijemu, treba ukratko upoznati našu javnost s doseljavanjem tog življa u Srijem. Ono se obavljalo u više navrata nakon odlaska Turaka iz Srijema, odnosno nakon ustanovljenja Vojna krajine (1745.). U prvom redu su se Podunavski Nijemci naseljavali na imanja feudalaca u Srijemu. Tako je grof Odescalchi bio posjednikom cijele Fruške gore s Ilokom, a grof Coloredo je posjedovao Zemun sa okolicom, što je kasnije prodao grofu Pejačeviću. Sjeverozapadni Srijem je s Vukovarom naslijedio 1736. veliki knez od Mainza - Elz, a njemu je pripao u posjed Nuštar koji je bio u posjedu mađarskog grofa Šandora. Na te posjede dovode feudalci novu radnu snagu sposobnih njemačkih naseljenika koji su imali zadaću da razvijaju od Turaka zaostalu poljoprivredu. S njima dolazi i činovništvo, (Vojna krajina) kao i obrtništvo njemačkog podrijetla koje naseljava gradove u Srijemu. Prva je seoba bila 1718. g. nakon Turaka, druga za vladavine Marije Terezije od 1740-1780. g., a treća za vladavine njena sina Josipa II. 1780-1790. g. Četvrta je uslijedila u 19. st., a naziva se naseljavanjem "sestrinskih naselja", jer je uslijedila iz Bačke gdje su Nijemci već bili naseljeni, u srijemska naselja. G. 1940. u bivšoj je Jugoslaviji bilo ukupno 550.000 Nijemaca, dok ih je 1980 nabrojano samo 50.000! G. 1941. bio je u Srijemu 70.321 Nijemac u ovim mjestima i njihovoj okolici: Vukovaru, Vinkovcima, Mitrovici, Rumi, Beški, Inđiji, Novoj Pazovi i Zemunu.

Gubici u drugom svjetskom ratu!

Nijemaca je stradalo u drugom svjetskom ratu u bivšoj Jugoslaviji nekih 98.000. Od toga je u samoj vojsci stradalo nekih 27.000, a sve ostalo, dakle više nego dvostruko, stradalo je kao civilno stanovništvo, a od toga 55.000 u logorima. Kako pokazuje podatak da je Nijemaca bilo 550.000 u bivšoj Jugoslaviji, znači u logorima je stradalo njih 10%! No ni ovi navedeni podaci nisu posve sigurni. Po nekim izvorima u Jugoslaviji je ukupno stradalo više od 165.000 Nijemaca! Više od polovice Nijemaca povuklo se s vojskom u zemlje Zapadne Europe, odnosno u Austriju i Njemačku, a otuda jedan dio i preko Atlantika. Drži se da je ipak nakon rata bilo nekih 200.000 Nijemaca koji su doživjeli stravičnu sudbinu, samo zato što su bili pripadnici naroda koji nije imao nikakva prava u komunističkoj Jugoslaviji.

Kakvi su bili Nijemci, ili Volksdeutscheri, kako smo ih zvali u Srijemu?

Nijemci su bili napredni gospodari i pošteni ljudi. Pred rat Hitler ih je želio silom regermanizirati, premda su već stoljećima živjeli u Srijemu. Bili su posve suživljeni s Hrvatima, a ista vjera (bilo je doduše i protestanata) ih je vezala.

Kada je konačno 1941. njemačka vojska došla i u Srijem, silom su ti Nijemci morali biti ponovo ponijemčeni, ali sada na hitlerovski način, što oni nisu htjeli. Sjećam se u Mitrovici djece koja su silom bila upućena u njemačke škole, premda njemačkog jezika nisu znala. Njemački, i to u dijalektu, govorili su stariji ljudi. Mladež se rodila u Srijemu i teško je razumijela jezik svojih roditelja. U crkvi su Nijemci imali u Mitrovici jednu misu na njemačkom jeziku, a ona se sastojala samo od čitanja Evanđelja na njemačkom i njemačkih crkvenih pjesama koje je pjevao njihov zbor. Tako se postojano obavljalo pretapanje Nijemaca u hrvatsku naciju. Mnoga hrvatska imena su i danas u Srijemu njemačkog podrijetla, a nisu zato manje hrvatska: Mayer, Hinterkauf, Scheneller, Meller, itd.

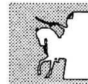
Bez obzira na sve što sam iznio, sudbina je Nijemaca poslije rata bila stravična. Stradao je cijeli narod zbog pojedinaca koji su bili u njemačkoj vojsci, često puta i bez vlastita pristanka.

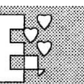
Konačno o mitrovačkom logoru za Nijemce...

Taj je logor za Nijemce u Mitrovici uspostavljen odmah nakon pada Mitrovice u partizanske ruke, 1. 11. 1944. godine. Mnogi su Hrvati bili preko noći odvedeni i pobijeni bez suda, dok su Nijemci, i to civili, pretežno žene i djeca, kao i stari nemoćni, odvedeni u novouspostavljeni centralni logor za civile u bivšoj preradionici svile, tzv. Svilari, u predjelu Mitrovice gdje su živjeli Nijemci, a koji se zvao po pokrajini u Njemačkoj iz koje su potjecali kao naseljenici: "HESN" Mitrovački je logor uživao glas najstrašnijeg logora u zemlji! Samo na prijelazu iz 1944. u 1945. g. ovdje je našlo smrt oko tisuću ljudi. Ni u drugim logorima nije bilo bolje (Knićanin, Bački Jarak, Krndija, Valpovo itd.), ali je mitrovački logor imao posebnu zadaću. Kako bi se logori ukidali, da bi se na taj način izbrisali tragovi zločina (npr. logor u Zemunu), ono što je ostalo, završavalo bi u Mitrovici, gdje je za mnoge logoraše to bila posljednja stanica života! Ljudi su u tom logoru, nadaleko zloglasnom, umirali od batina, gladi, zime i epidemija (pjegavac, na prvom mjestu!). Glad je bila tako strašna da su se mnogi javljali u dobrovoljne grobare, kako bi noseći lešine na groblje mogli od stanovništva (bar onog hrvatskog!) nešto isprositi za sebe! Ni njihova sudbina nije bila bolja, jer su mnogi grobari završili skupa s onima koje su prenosili na mitrovačko groblje.

Točan se broj logoraša neće nikad saznati, jer su posljednji logori ukinuti tek 1948, ali se sa sigurnošću može tvrditi da je bilo dana kada je u logoru znalo umrijeti preko 60 osoba na dan! Po zlu je mitrovački logor prednjačio. Bilo je slučajeva da se na ovaj način rješavao problem miješanih brakova u

DEUTSCHES WORT
NJEMAČKA RIJEČ
Blatt der Volksdeutschen Gemeinschaft • Glasilo njemačke narodnosne zajednice

kojima je jedan od bračnih drugova bio Nijemac. Takve bi se Nijemce otpuštalo iz logora, da bi ih se ponovno kod kuće uhitilo i konačno ubilo!

Djeca u logoru

Nije bilo lako ni djeci u logoru. Samo ona najmanja djeca su ostavljena uz majku. Žene su bile u logoru odijeljene od muškaraca. Dopuštalo se još da djeca mlađa od 5 godina ostanu uz majku, a kasnije su im se oduzimala. Najtragičnije je bilo to što su unutar iste obitelji jedna djeca ostajala uz majku, a druga su odvođena od nje u državne domove gdje su se odgajala za buduće nositelje poretka. Ona djeca koja su imala 15 godina, morala su ići na rad kao i odrasli. Bilo je dakako i one djece koja više nisu imala nikoga, jer im je otac u ratu poginuo, a majka bila u logoru. Ta su djeca bila svojina države! Djeca su umirala još brže od odraslih.

Uvjeti života u mitrovačkom logoru...

Ti su uvjeti bili strašni. Nije bilo čak ni slame da bi se stavila zatvorenicima na pod. Krov je prokišnjavao, a glad je bila svakodnevni gost. Prema zapisima jednog logoraša koji se spasio bijegom na Zapad, hrana je bila bez soli i masti, a sastojala se od čaja ili od ražene juhe, i to jednom na dan! G. 1945. dobivao je zatvorenik mjesečno 2 i pol kile ražena brašna i glavicu zelja! U razdoblju od 5. 12. 1945. do 3. 2. 1946. zatvorenici nisu dobili ni grama masnoće, a od 5. 12. 1945. do 7. 1. 1946. nisu uopće dobili obroke! Tko god je mogao i imao hrabrosti, bježao je iz logora prema Mađarskoj, a otud opet u Austriju i Njemačku. Takve su osobe odnijele sa sobom i ova stravična svjedočenja. Tako je u logoru bio poznat njemački liječnik, i sam logoraš, neki dr. Erlich čija je žena umrla u mitrovačkom logoru. Skrbio je za bolesne i iznemogle kako je znao i mogao. Na kraju je 1947. ubijen i bačen u Savu.

Osim spomenutog mitrovačkog logora za civile, bilo je još logora za one stare i radno nesposobne koji su konačno također završavali u mitrovačkom logoru. Naime, teško je bilo odrediti tko je radno sposoban, a tko ne, jer su i oni koji su tjerani na teške radove (npr. u ugljenokop Vrdnik!) uskoro postajali iscrpljeni i radno nesposobni, makar ih se vodilo kao radno sposobne pa su onda i oni jednako završavali u nepoznatim grobnicama.

Sjećam se, bilo mi je tada 14 godina. Svakodnevno bi u Mitrovici slabo konjče vuklo kola koja su bila u obliku visokog i dubokog sanduka u kojem su bili nabacani leševi Nijemaca. Kako je Hesn bio na jednom kraju grada, a katoličko groblje na drugom, to su ta kola na očitled nas Mitrovčana prelazila preko cijela grada svoj krvavi put.

Tužna statistika

Koliko je Nijemaca u logoru u Mitrovici stradalo, neće se valjda nikada ni saznati. Postoje ipak podaci o pomoru Nijemaca u jugoslavenskim logorima, a kako je onaj u Mitrovici bio jedan od najstravičnijih, to možemo samo sebi predočiti koliki je udjel mitrovačkog logora u stravičnoj statistici pomora što je ovdje navodimo. Naveli smo već da je u logorima stradalo ukupno 55.000 osoba. Od toga je bilo 6.273 nestalih, 2.361 osoba je stradala u bijegu, ubijeno je 5.777 osoba, umrlo i na nepoznati način nestale 5.683 osobe, i konačno od 1944. do 1948. u logorima je umrlo nekih 48.027 osoba! Među njima je nekoliko stotina samoubojica, koji su na taj čin bili prisiljeni! U ovu tužnu statistiku nisu uključena ni ona djeca, a i takvih je bilo, koja su se rodila i odmah umrla u logoru!

Zaključak

Nijemci su u Srijemu dijelili sudbinu svoje braće Hrvata koji i danas tamo podnose nezapamćeni teror, samo zato što su Hrvati. Danas se, nakon svega onoga što su Hrvati doživjeli i doživljavaju u Srijemu, može reći da je i njemačka sudbina bila ustvari sredstvo da se spriječi mirno i prirodno naslanjanje njemačke narodnosti na svoje prirodne supatnike Hrvate. Taj je proces spontano tekao, napose u vremenu između dva rata. Nitko tada s hrvatske strane u Srijemu nije nastojao, niti želio, Nijemce učiniti drugačijim od onoga što oni jesu, dakle nije im se osporavalo pravo da se Nijemcima i osjećaju, ali u isto vrijeme primjećivalo se da im je zajednička sudbina sa Hrvatima u odnosu na agresora (koji je to i danas u Srijemu)! Zato svako sjećanje na nevine njemačke žrtve u II. svjetskom ratu, a napose nakon njega, traže od nas da im odamo dužno poštovanje, koje svaki pošteni čovjek treba imati prema njima.

JURAJ LONČAREVIĆ, MARIJANA ANDRIĆ

IZABRALI SMO ZA VAS...

Stvaranjem hrvatske države Hrvati su konačno dobili mogućnost da kažu da su Hrvati što je u dosadašnjim režimima bilo veoma opasno priznati! I sada se s tim jednostavno licitira! Svi koji žele nešto napraviti, prikriti svoju povijest, prikriti ono što rade ili ne rade, prikriti nekakav lopovluk, pranje novca, ili slično, agitpropovski lupaju o hrvatstvu! Dakle, hrvatstvo im služi kao neka vrsta dimne zavjese iza koje mogu raditi što žele. To je posljedica komunističkog mentaliteta koji je u svim porama hrvatskog nacionalnog tkiva. Cijeli komunistički establišment je produžio svoj vijek u novoj hrvatskoj državi. (...) To su ljudi prilagodljivi svakom režimu, pa su tako danas i veliki Hrvati. No, nažalost, prenijeli su sa sobom taj svoj nesretni komunistički mentalitet i dali ga hrvatskoj državi koja ih je, očigledno, prihvatila.

(Krešimir Mikolčić, glavni tajnik Matice hrvatske "Hrvatski književni list", ožujak-travanj 1995.)

 OSMI NA POPISU

Razgovaramo s uspješnim našim poslovnim čovjekom, također prognanikom iz Novog Slankamena, vlasnikom i u prognaništvu poduzeća što ga je imao i u Slankamenu: "UNIONPROMET", gospodinom Ivicom Umrlićem da bismo na njegovu primjeru, a znademo da nije jedini, pokazali što je sve taj samozatajni čovjek učinio ne samo za sebe i za svoje mještane koji se skupa s njime nalaze danas u Sv. Klari kod Zagreba, nego i za cijelu našu domovinu.

• ***No ponajprije dajmo njemu riječ...***

- Najbolje je, - kaže g. Umrlić - da pogledate ono što sam stavio na sam početak ovog našeg razgovora, a to je trgovački znak moje firme koja se po imenu nije promijenila, zvala se UNIONPROMET i tamo i ovdje, ali upravo sam s tim amblemom imao problema, jer su mi za znak na lijevoj strani rekli da je kratica "Ustaškog pokreta" (?!), pa sam morao načiniti obratno, slovo U sam morao preokrenuti! No budalama nije ni to bilo dosta...

• ***- Kako?***

- Pa naprosto zato što su tamo sve učinili da bi me kao uspješnog poslovnog čovjeka koji je namiještao mnoge ljude ne gledajući na nacionalnost, naprosto protjerali. Rekoše mi i ovako: "Osmi si na listi da budeš ubijen, možemo te malo dalje prebaciti da budeš na primjer četrnaesti, ali dalje neće ići!" Što mi je preostalo nego da odem.

• ***Što je i kako bilo u svezi s odlaskom?***

- Zamijenih kuću za neviđeno, zapravo dvije za kuću u Sv. Klari u kojoj se danas nalazim. Ali nije samo to bilo u pitanju. Dođoh ja u kuću, a u njoj baba koja neće izaći, a da joj ja ne platim 30000 DEM! Sve to u dogovoru sa Srbinom s kojim sam zamijenio njegovu kuću tako da dadoh svoje dvije i sve drugo što je ostalo, cijeli pogoni, strojevi, itd. Ali nije mi krivo!

• ***Kako treba razumjeti ovu Vašu posljednju rečenicu?***

- Onako kako sam je izrekao! Ponajprije okrenuo sam opet znak svoje firme na pravo mjesto onako kako je uvijek izgledao. Samo ne radi se o tome. Ovdje su Srijemci, a ima ih naseljenih oko 120 obitelji, uspješni ljudi, poslovna duha, premda su imali istu sudbinu kao što je bila moja. Mi ni od koga ništa ne tražimo, premda smo prognani i premda smo morali otići iz hrvatskog Srijema. Gledajte samo ovdje naše ljude u čijim ste kućama bili, nema toga s čim se oni ne bave. Uzmite samo dva brata Ivaškovića (Nikola i Đuro) iz Golubinaca. Jedan uzgaja svjetski poznate golubove engleskog podrijetla ("Triplere"). Jedan je od njih imao (1993.) najduži let i dobio na natjecanju prvo mjesto, naime let je trajao u zraku 14 sati i 30 minuta! Drugi opet uzgaja nagrađene njemačke ovčare, itd. Zaboravih, neki se golubovi prvog brata (Nikole) vratiše u Golubince, da bi i nama pokazali put kojim ćemo se jednom vratiti u svoja staništa.

• ***Ja bih ipak još malo o Vama...***

- Ne o meni nego o mojoj obitelji. Imam dragu družicu, u svemu pomoćnicu i majku mojih 4 djece - Ružicu. Dvoje moje djece idu u osnovnu školu, a dvoje u srednju. Na njih sam kao i na suprugu, ponosan. Djelatan sam i u našoj Zajednici prognanih i iseljenih Hrvata iz Srijema. Moji su podrijetlom iz Like, a po nekim čak iz Dubrovnika. Valjda sam od predaka naslijedio osjećaj za svoje, da ga čuvam, radim i branim. Oni koji nas u ovom ratu opljačkaše, jer smo svi za njih ustaše, nemaju tog osjećaja. Oni samo uništavaju i pljačkaju, samo opljačkano se nikad ne može obnoviti. Oteto, prokleto kažemo mi Srijemci!

• ***Imate li vijesti iz Vašeg Slankamena?***

- Uz poneku tužnu, imam za Vas i jednu vedru, jer sam takav po naravi: danas ima u Slankamenu već stotinjak kuća koje su "zamijenjene", ali koje su oglašene za novu zamjenu, jer njihovi vlasnici bježe od tamo gdje nisu nikada bili. Samo je bivših 27 direktora zamijenilo s nama kuće, a što će oni tamo raditi, kad ne znaju raditi. Oni su bili privilegirana klasa u Hrvatskoj već zbog svog nacionalnog podrijetla, bez obzira što su iz tog komunizam dobrano znali sve iskoristiti! A mi smo ovdje u Sv. Klari, ne odlazimo. Ima nas toliko da je ovdje samo 10% domorodaca. Ovdje smo da bismo se jednom vratili, jer sve ono što ovdje činimo lako ćemo moći nastaviti i tako kad dođemo. Naš je narod radišan i sposoban, reče jednom u tom smislu i naš predsjednik Zajednice g. Orlović, kad je bio kod našeg dragog predsjednika Tuđmana, rekao mu je, da mu dolazi u ime Srijemaca ne da bi bilo što tražio nego da bi mu rekao što sve mi radimo ovdje u prognaništvu. Uostalom, mi nismo prognani iz Hrvatske, jer je Srijem otet hrvatski teritorij, mi smo samo prognanici iz domova, a ne iz Srijema koji je uvijek bio hrvatski, a takav će opet jednom biti?

• ***Recite nam još nešto o Vašem Slankamenu.***

- Pa ovako. Gonili su me na sve strane. Stalno inspektori i financijska policija, prijave, ja po porezu bio četvrti u općini Inđija, ali njima nikad dosta. Imao sam samo u metalostrojarskoj radionici 20 radnika. Mi smo radili, a "braća ugrožena od ustaša" po birtijama i stalno traže zavadu. Ne rade ništa. Imao sam trgovinu bijelom tehnikom, 60 tona tešku vagu, skladište za otkup poljoprivrednih proizvoda, uzimao sam od naroda, bilo koje vjere, sve ono što zadruga nije htjela otkupljivati, ili bi uzela pa nije platila. Sve su činili da bi me otjerali, jer sam bio pokretač svega u Slankamenu.

• ***Kako je u Sv. Klari?***

- Osim jezika, ali ni to neće dugo trajati, jer naša djeca ovdje idu u škole, a i lakše im se prilagoditi nego nama starijima, nemamo problema. Ovdje urbaniziramo cijele ulice. Čeka se vodovod i kanalizacija, jer kuće koje se podižu su takve da će i to doći samo po sebi. Uostalom, nisam prekinuo s onim što sam ostavio u Slankamenu, a to je zemlja još od mog šukundjeda. Nju nisam htio otuđiti, ona me tamo čeka...

• ***I Vaša poruka našoj javnosti...***

- Pa evo i nje. Čuo sam i ovu zgodu a odnosi se na Nijemca koji je živio u Rumi, ali je pri kraju II. svjetskog rata morao otići u Njemačku. On svako veče sanja svoj vinograd koji se u Srijemu prostirao na desetke jutara. A moja se draga žena probudi ujutro plačući pa mi kaže da ne sanja više naš Slankamen. Ja je tada ovako tješim, bolje ti je i tako nego kao onaj Švabo, jer on sanja zato jer se neće nikad vratiti, a mi ne sanjamo upravo zato jer se pripremamo za povratak!

Razgovor vodio: J. L.

AGILNI HRTKOVČANI

Hrtkovci, selo u Srijemu na putu Ruma-Šabac. Selo s većinskim hrvatskim življem prije agresije na Hrvatsku. Za vrijeme same agresije selo u kojem se svašta događalo sa njegovim stanovnicima. Neminovno se dogodilo sve ono, tako da je većina ovih vrijednih i samoprijegornih ljudi iselilo i napustilo svoja stoljetna ognjišta. Većina je uspjela zamijeniti kuće u Hrvatskoj, a pod kojim uvjetima o tome sada nećemo govoriti. Jedan lijepi broj Hrtkovčana zamijenio je kuće i imanja u Kuli, selu dvadesetak kilometara od Požege tako da su oni sada većinsko stanovništvo ovog sela u požeškoj kotlini. Međutim, Hrtkovčani nisu stali samo na zamjeni, uzeli su svoju sudbinu u svoje ruke. Prvo što su uradili bilo je da su, budući da su imali znanja i iskustva u uzgoju lubenica, ovu kulturu počeli i ovdje masovnije uzgajati. Pretpostavlja se da će ove godine biti ovo voće zasađeno na oko stotinjak jutara. Pored ovog imaju i mnogo planova, kako se to kaže, na društvenom sektoru, kako bi stvorili što bolje uvjete življenja u novoj sredini. Najprioritetniji zadatak kako saznajemo iz razgovora sa mnogim Hrtkovčanima, jeste izgradnja crkve u selu po uzoru na onu koju su imali u Hrtkovcima. U cilju što bolje kordinacije poslova i zadataka na ovom planu već je osnovan i crkveni odbor. Pored ovoga veoma ažurno se radi na urbanizaciji zemljišta za nove domove Hrtkovčana koji bi iz drugih krajeva Hrvatske došli živjeti u Kulu. Još da spomenemo da je u planu za ovu godinu predviđeno i uređenje mjesnog groblja, gdje je već desetak Hrtkovčana našlo svoj mir. U planu je još i uređenje društvenog doma, izgradnja parkirališta u centru sela, te sadnja parka, proširenje telefonske mreže, uvođenje javne rasvjete, izgradnja vatrogasnog bazena. Treba istaknuti da je u tijeku i akcija davanja u zakup državnog zemljišta koje se nalazi neposredno uz selo što će omogućiti Hrtkovčanima da poboljšaju svoje obiteljsko gospodarstvo.

Sve ove akcije vode se uz puno razumijevanje i plodnu suradnju s županom Požeško-Slavonske županije Antom Bagrićem, dipl. ing. i s ostalim čelnicima županije i poglavarstvom Općine Kutjevo na čelu sa načelnikom inženjerom Antom Pavković.

Sve su to vrlo obimni planovi rada za ovu godinu, a poznavajući vrijedne Hrtkovčane nimalo ne sumnjamo da će im se planovi i ostvariti.

JOZO ROZIĆ

ANKICA FIJALA:

IZ NAŠIH NASELJA

Na područje Županije Virovitičko-Podravske od 1991. do danas doselilo je oko 6.000 prognanih ili izbjeglih vojvođanskih Hrvata.

Najveći dio doseljenih obitelji mnogo je izgubio u tim prisilnim zamjenama svojih poljoprivrednih imanja, međutim nakon kraćeg razdoblja adaptacije krenulo se u normalan tijek života. Upoznavši novu sredinu i zemlju krenuli su u nove tehnologije obrade zemlje koje do tada na ovim terenima nisu bile poznate.

Na taj način su proširili asortiman roba na poljoprivrednom tržištu i to većinom uspješno. Tako polja naše Županije imaju na stotine jutara graha, rajčice, lubenica, novih plantaža voća čije prve plodove očekujemo ove godine.

I sad se postalvja pitanje: Zar su ti ljudi koji se rađaju i umiru na zemlji bili nekome krivi, zašto su morali nestati sa svojih prostora, sa zemlje koja je uvijek bila samo njihova.

Bili su, jesu i bit će krivi zato što nisu ništa drugo do Hrvata.

Egzodus Hrvata iz Vojvodine i nije od jučer. Punih pet desetljeća šutjelo se o stravičnim zločinima nad Hrvatima u II. svjetskom ratu. Stradanje se nastavilo i tijekom proteklih godina - u obliku raznovrsnih progona, Hrvati su tiho iseljavali u svoju hrvatsku maticu, da bi u ovom ratu bili zbrisani sa lica srijemske zemlje koja nikada nije bila srpska.

Priča o egzodusu Hrvata iz Vojvodine, a naročito Srijema nije više samo priča, to je povijest koja će biti duboko urezana u svijesti vojvođanskih Hrvata. To je plamen koji tinja u našim srcima i koji se nikada neće ugasiti.

Naš biskup je prilikom svog prvog posjeta Virovitici s ponosom rekao: Vi ste biseri u kruni hrvatskog naroda.

PROGNANA OPĆINA LOVAS U ĐURĐEVCU

LOVAS NIKADA NEĆE BITI "DUŠANOVAC"

ĐURĐEVAC - Prognana općina Lovas i Opatovac, nalazi se u Đurđevcu, a njenih tisuću i šesto Lovasana i oko 500 mještana Opatovca nalazi se u progonstvu diljem Hrvatske. Sa načelnikom općine Lovas, Željkom Cirbom razgovarali smo o tome.

- Obišli smo naše ljude u primorju, najviše ih je na Krku, Primoštenu, Opatiji... kao i u Zagrebu, Vinkovcima i okolici. Zbog toga su nam kontakti vrlo teški. Općina Lovas pomaže pri ostvarivanju određenih prava prognanika, informiranju, te ukazujemo na probleme nadležnima. U suradnji sa lokalnim vlastima uspjeli smo rješiti određene probleme. Problemi su mirovina poljoprivrednika, isplate zaposlenima, a još je dosta Lovasana na bojišnici. Nadamo se da će novi Zakon o prognanicima neke probleme rješiti, kazuje nam Željko Cirba, načelnik općine Lovas.

Mjesečnik "Lovaski list" pokušava pomoći u informiranju. U tijeku je priprema monografije o stradanju općine Lovas i Opatovac, što će biti prilog istini koja se ne smije zaboraviti. U domovinskom ratu je stradalo 82 Lovasana. Prema zadnjim saznanjima pri kraju je izgradnja srpske pravoslavne crkve u Lovasu, na mjestu četiri razorene kuće Hrvata. Srpska vojska je nesrbe mobilizirala a bili su na bihaćkom i drugim bosanskim ratištima. U Lovasu žive Srbi sa Papuka i ekonomsko stanje je vrlo loše.

Lovas je još 1934. imao dječjiji vrtić, telefon 1924, struju prije ostalih. Pokušava se aktivirati Kulturno umjetničko društvo. Katolička crkva stara 250 godina u Lovasu je uništena ali pučanstvo Lovasa i Opatovca ne gubi nadu u povratak na svoja ognjišta. Jer Lovas nikada neće biti Dušanovac, kako su ga Srbi nazvali.

B. Ćavar

Gradonačelnik Iloka. Stipan Kraljević, dipl. ing.

ŽUPANIJA VUKOVARSKO-SRIJEMSKA, GRAD ILOK

U najistočnijem dijelu Republike Hrvatske, u županiji Vukovarsko-srijemskoj nalazi se grad Ilok, u čijem su sastavu naselja Ilok, Bapska, Mohovo i Šarengrad, što zauzima površinu od 128,89 km2. Broj stanovnika po popisu 1991. godine u mjestu Ilok je 6.775. od toga je 4.279 Hrvata što čini 63,0%, 490 Srba ili 7,2%, te 2.028 ostalih što čini 29,8% od kojih je najviše Slovaka 1157, što je nešto manje od 20%. U Bapskoj je bilo 1624 stanovnika, Hrvata 1434 ili 89,9%, 31 Srbin ili 1,9%, te ostali. Mohovo je imalo 344 stanovnika, 218 ili 36,4% Hrvata, 115 ili 33,4% Srba i ostali. U Šarengradu je bilo 1005 stanovnika, 911 ili 90,6% Hrvata, 47 ili 4,7% Srbi i ostali. Područje grada ima 9.748 stanovnika od čega je 6.848 Hrvata, što čini 70,3%. Prosječna gustoća naseljenosti bila je 75,6 stanovnika na km2.

Osamdesetih godina SFRJ tone u sve dublju političku i gospodarsku krizu, što se odražava na sve zaoštrenije odnose među republikama i pokrajinama. Cilj Srbije je stvaranje unitarističke Jugoslavije ili Velike Srbije, prema poznatom Memorandumu SANU iz 1986. godine. Radi provođenja ovakvog programa srpsko vodstvo pomoću nacionalističkih jurišnika i uličnih demonstracija u drugoj polovici 1988. godine ruši postojeću vlast u Crnoj Gori, Vojvodini i Kosovu. S Pomoću srpskog pučanstva u Hrvatskoj i ubačenih nacionalističkih elemenata želi se destabilizirati Hrvatska. Istom cilju služi i JNA, oduzimanjem oružja Teritorijalnoj obrani Hrvatske i naoružavanjem srpskog pučanstva u Republici.

Takvoj velikosrpskoj politici u Hrvatskoj javlja se organizirani otpor. Tijekom 1989. godine u Hrvatskoj se osnivaju i registriraju prve političke stranke. Među prvim organizacijama Hrvatske demokratske zajednice u Hrvatskoj osnovan je Odbor HDZ-a u Šarengradu 30. prosinca 1989. godine. Početkom 1990. godine osnovani su Odbori HDZ-a u Iloku, Bapskoj i Mohovu te Odbor Hrvatske kršćanske demokratske stranke u Iloku.

U takvim uvjetima u proljeće 1990. godine održani su prvi višestranački izbori u Hrvatskoj. Uvjerljivu pobjedu na području grada Iloka odnosi HDZ. Tokom ljeta 1990. godine konstituirane su nove mjesne zajednice u Iloku, Bapskoj, Šarengradu i Mohovu. Za predsjednika Mjesne zajednice u Iloku izabran je Ivan Mršić, akademski slikar, u Šarengradu Zrinko Cibula, u Bapskoj Stjepan Plazonić te u Mohovu Milan Kojić.

Još u tijeku priprema za izbore srpski nacionalisti uz pomoć provokatora iz Vojvodine organiziraju prve provokacije kao što je rušenje nadgrobnih spomenika. Incidenti se nastavljaju tokom 1991. godine osobito nakon što su jedinice JNA zaposjele most na Dunavu. U nekoliko navrata jedinice JNA otvaraju vatru na Ilok, oštećuju samostan, radionicu Ivana Zeca, uništavaju vozilo MUP-a, kada pogiba prvi policajac Goran Štipak dok su trojica policajaca ranjeni, a u više navrata JNA hapsi građane Iloka. 28. rujna 1991. godine JNA upućuje ultimatum Bapskoj za predaju oružja. Iznenada, 4. listopada u 12 sati na mirna mjesta Šarengrad i Bapsku jedinice JNA iz svih oružja otvaraju vatru, kada pogiba troje građana, a više ih je ranjeno. Tom prilikom u Bapskoj je ranjen Josip Vuletić, zapovjednik obrane Iloka, a mjesec dana kasnije umire u bolnici u Novom Sadu pod nerazjašnjenim okolnostima. Iz susjednih sela u Ilok pristiže velik broj prognanika, tako da se broj stanovnika u Iloku udvostručio. Ilok se nalazi u potpunom okruženju, isključena je električna energija, napadi na Ilok su sve učestaliji. U takvim uvjetima uz posredovanje europskih promatrača 17. listopada 1991. godine kolona od 8.000 žitelja napušta Ilok. Na zaobilaznici kod mosta nalazi se kontrola JNA, provjeravaju osobne isprave i pretresaju osobne stvari. Iz kolone je izdvojeno 17 civila, bolničko vozilo s dva ranjenika te privredna vozila. Izdvojeni civili i ranjenici odvedeni su u srpske logore gdje su mučeni. Većina je razmijenjena 12. prosicna 1991. godine. Prognano stanovništvo odlazi u slobodne dijelove Hrvatske gdje se smještaju kod rodbine ili poznanika, a ostale hrvatska vlast raspoređuje u odmarališta duž jadranske obale.

Istovremeno s izlaskom kolone prognanika, u Ilok ulaze postrojbe JNA, a nešto kasnije, četničke grupe domaćih Srba. U studenom i prosincu 1991. godine u prazne hrvatske kuće dolazi do prvih naseljavanja Srba s područja Zapadne Slavonije, ali i iz Bosne i Srbije. Ilok je postao najtraženije mjesto u Hrvatskoj za useljavanje Srba. Pljačka i uništavanje imovine je svakodnevna pojava, a većina dobara odnosi se i prodaje u Vojvodini. Uništene su mnoge kuće, oštećena i uništena crkva u Bapskoj, Šarengradu i Mohovu, kapelica na tržnici u Iloku, uništeni su križevi u naseljima i poljima, a u više navrata oštećena je crkva Sv. Ivana Kapistrana u Iloku. U samostanu u Iloku ostao je svećenik Marko Malović i jedan dio Hrvata u Iloku, Šarengradu, Bapskoj i Mohovu. I pored nazočnosti UNPROFOR-a, koji u Ilok dolazi u prvoj polovici 1992. godine, Srbi stalno protjeruju nesrpsko stanovništvo. Tijekom 1992. godine protjerano je oko 500 osoba, u 1993. godini oko 250 i u 1994. godini 140 osoba. Sada na tom području preostalo je oko 500 Hrvata uglavnom starijih osoba, te oko 1000 Slovaka. Najteži gubici su ljudske žrtve. Do danas je izgubljeno 65 ljudskih života.

Na slobodnom području Republike Hrvatske ili u inozemstvu nalazi se 7.000 prognanika s područja grada Iloka. Zakonom o novom teritorijalnom ustrojstvu Republike Hrvatske iz 1992. godine Ilok dobiva status grada i obuhvaća naselja Ilok, Bapsku, Mohovo i Šarengrad. Dana 7. veljače 1993. godine provedeni su izbori za 26 članova Gradskog vijeća. Na izbore izlazi samo stranka HDZ koja je na svojoj listi imala i izvanstranačke kandidate. Konstituirajuća sjednica Gradskog vijeća održana je 19. travnja 1993. godine u prostorijama Zavičajnog kluba Iloka, Zagreb, Trnjanska cesta 1. Na ovoj sjednici Gradskog vijeća donijet je privremeni Statut grada Iloka i Poslovnik o radu. Na drugoj sjednici izabrano je Poglavarstvo s devet članova koje je kasnije nadopunjeno s još dva člana. Najvažniji zadatak članova Poglavarstva je organizacija života prognanika i priprema za povratak. Od 20. kolovoza do početka rujna 1992. godine provedeno je izjašanjavanje i evidencija za povratak. Unatoč teškoćama u provođenju popisa, zbog toga što su prognanici smješteni gotovo po svim mjestima Hrvatske, a mnogi i u inozemstvu, za povratak su se prijavili gotovo svi prognanici. Najveći broj naših prognanika danas se nalazi na otoku Krku (Malinska i Njivice), u hotelima i odmaralištima Opatije, Lovrana, Medveje, Duge uvale, Rapca, Graca, Pule, Poreča te u prognaničkim naseljima "Blace" kod Vinkovaca i Ćepina. Međutim ipak najveći broj prognanika je smješten privatno na području Zagreba, Vinkovaca, Slatine, Našica, Donjeg Miholjca, Požege, Đakova, Slavonskog Broda, Varaždina, Bjelovara, Novog Virja itd. U svim mjestima prognanici su organizirali svoje klubove vrlo često u zajednici s ostalim prognanicima bivše općine Vukovar. Najaktivniji u svom radu je Zavičajni klub Iloka i okolice u Zagrebu, koji od početka progonstva pomaže prognanicima. Sve se više prognanici reintegriraju u novu sredinu i zapošljavaju.

Iako u progonstvu Poglavarstvo grada Iloka, Kulturni centar i Zavičajni klub organizirali su bogatu aktivnost. Svake godine uz prigodan program obilježavaju se Dani Iloka, 23. listopada kada Iločani slave blagdan sv. Ivana Kapistrana, zaštitnika grada Iloka. Iločani se redovno okupljaju na tradicionalnoj zabavi vinogradara povodom Sv. Vinka kada se i organizira kulturno umjetnički program. Zajedno s Zavodom za zaštitu spomenika kulture Republike Hrvatske u više mjesta organizirana je foto izložba Ilok. Također je kroz dvije godine bila i izložba likovne kolonije "In signo terrare" Ilok. U više navrata održane su književne večeri, dobrotvorni koncerti, solistički koncerti, izložbe slika Ivana Zovka, Ivana Juroša, Ivana Mršića, Mate Osvalda i "malih prognanika" te izložba ručnih radova. Dječji zbor "Mali prognanici" pod vodstvom o. Flavijana Šolca održao je koncerte u mnogim mjestima Hrvatske kao i u Italiji, Austriji, Njemačkoj i Češkoj. Održane su tribine o progonstvu Iloka, kao i "Svjedočenje o stradanju Hrvata u Zapadnom Srijemu tokom drugog svjetskog rata". U organizaciji kulturno umjetničkog društva "Šokadija" Zagreb, 28. veljače 1995. godine održani su Šokački divani s temom Ilok.

Muzej grada Iloka 1992. godine izdaje "Zbornik muzeja grada Iloka". Pisci tekstova su Vlado Gotovac, Bogdan Mesinger, Branka Šulc, Ružica Žemberik, Nikola Mirošević, o. Vatroslav Frkin, Mato Batorović, Julije De-Luca, Jadranka Grbić, Stipan Kraljević i Aleksandra Muraj. Poglavarstvo grada Iloka u 1994. godini izdaje foto-monografiju grada Iloka. Glavni urednik je dr. Vlado Horvat, a tekstove su napisali Ivka Pavičić, Mato Batorović, dr. Dijana Vukićević Samaržija, Ivan Matić, Petar Sopta, dr. Dubravka Premužić, Stipan Kraljević i Ružica Žemberik. Grupa amatera novinara s glavnim i tehničkim urednikom Stjepanom Klučik i suradnicima u 1994. godini počima izdavati novine "Iločki list". Do danas je tiskano 12 brojeva lista, a izlazi jednom mjesečno.

Tijekom dva svjetska rata iločki kraj je pretrpio velike društvene promjene. Novonastale promjene, stvorene tijekom srpske agresije od 1991. godine do danas mnogo su veće i ostavit će dalekosežne posljedice zbog protjerivanja cjelokupnog hrvatskog stanovništva i velikih ljudskih žrtava, te sloma privredne proizvodnje i uništavnja kulturne baštine i tradicije. Svaki prognanik, kako to u pjesmi "Progonstvo Iloka" kaže pjesnik Slavko Mihalić, čeka dolazak "na obalu Dunava, gdje će jednom grad, sastavljen od kristalnih komadića, ponovno sjati u noć slobodnoga Srijema".

JOSIP PEČARIĆ:

NAČELO RECIPROCITETA - ZAHTJEV HRVATA VOJVODINE I BOKE KOTORSKE

U Zagrebu su u studenome i prosincu 1994. održana dva savjetovanja "Interesi Hrvata Vojvodine" i "Interesi Hrvata Boke Kotorske". Na njima je rečeno da su etničke granice hrvatskog naroda šire od državnih granica, pa su s oba skupa vrhovništvu države prenijeta očekivanja da će državna tijela Republike Hrvatske i tijela međunarodne zajednice prilikom rješavanja problematike sukcesija država nastalih od bivše SFRJ, ostvariti istodobnu primjenu:

1. Načelo nepovredivosti međunarodno priznatih granica svih država nasljednica bivše SFRJ;

2. Načelo reciprociteta u osiguranju svih građanskih, nacionalnih i kulturnih prava novonastalih manjina onih naroda koji su ostali izvan granica njihovih novostvorenih nacionalnih država, po najvišim europskim standardima i bez obzira na njihovu brojčanu snagu.

3. Načelo nediskriminacije pripadnika hrvatske manjine u javnom i gospodarskom životu u Republici Srbiji i Republici Crnoj Gori.

Naravno, zaključci s ovih savjetovanja izravno su predani najvišim dužnosnicima naše države.

Plan Z 4 i planirana konferencija Tuđman-Izetbegović-Milošević svojevremeno su učinili da se u Hrvatskoj s posebnom pozornošću razmišljalo o načelu reciprociteta. Tako je i u TV-emisiji povodom plana Z 4 postavljeno pitanje: "Zašto i mi u Hrvatskoj ne damo Srbima ista ona prava koja imaju Hrvati u tzv. Jugoslaviji?" Drugim riječima, kako Hrvati u toj državi nemaju nikakva prava, ne trebaju ih imati ni Srbi u Hrvatskoj! Naravno da je to doslovno shvaćanje principa reciprociteta. U civiliziranoj državi kao što je Hrvatska i kod civiliziranih naroda kao što je hrvatski narod jedno je načelo uvijek ograničeno drugim načelom. I hrvatska država i hrvatski narod prihvaćaju princip osiguranja najvećih prava svim nacionalnim manjinama, pa i Srbima, i taj princip ne može poništiti drugi princip, u ovom slučaju princip reciprociteta. Ni Hrvati Vojvodine ni Hrvati Boke Kotorske ni u kom slučaju ne bi željeli da bilo koja nacionalna manjina bilo gdje u svijetu, a posebno ne u Hrvatskoj ima tako malo prava, tj. da bude u tako teškom pložaju kao što su oni. Iz istih razloga i samo pitanje dano na HTV-u, u stvari ne treba tako doslovno shvatiti. Ono u stvari znači, tj. pokazuje frustraciju hrvatskog čovjeka, građanina države čiji je Sabor donio Ustavni zakon nacionalnim manjinama, koje se daleko ispred sličnih zakona u zemljama zapadnog svijeta i njima je Hrvatska kao novonastala država na ovim prostorima ispunila zahtjev i njihova traženja. A kao kaznu za to, te iste zapadne zemlje nude Hrvatskoj plan Z 4, kojim se traži još mnogo, mnogo više jer se u stvari traži način za legalizaciju velikorspske agresije na hrvatsku državu, za legalizaciju osvajanja ostvarenog genocidom i etničkim čišćenjem. Naravno ne čini se to izravno - nego korak po korak.

Po nekim elementima tog plana očita je presudna uloga Engleske i Francuske (i Rusije, naravno) u njegovu donošenju. Nemoralnost njihove politike danas je sve više poznata cijelom svijetu i to ponajviše zahvaljujući spoznaji da su upravo oni režirali sukob između žrtava velikosrpske agresije u BiH - sukob između Hrvata i Muslimana (još u srpnju 1993. u 'Slobodnoj Dalmaciji' sam govorio o značenju broja TRI u ovom stoljeću: "Imali smo Trojni pakt, a sada imamo 3M: Major-Milošević-Mitterand.") Osobito nas je u Hrvatskoj pogodilo kada su iza takvog plana stale i nama prijateljske zemlje, a pogotovo što su se neki njihovi predstavnici trudili da nam "objasne" što je dobro za nas u tom planu (npr. američki veleposlanik P. Galbraith). Na primjer: 1. Za Hrvatski je plan Z 4 dobar je on osigurava povratak prognanih svojim kućama; 2. U "Krajini" platežno sredstvo ne može biti kuna zbog povijesnog pamćenja srpskog naroda.

Dakle za Hrvatsku je dobro što će se prognanici vratiti i u tzv. "Krajinu", gdje će vlast imati oni isti koji su izvršili genocid i etničko čišćenje nad Hrvatima. To što oni pamte te zločine, to što oni pamte svoje mrtve, to što su osakaćeni, to što su hrvatske žene silovane - to nije važno.

.Žalosno je bilo i objašnjenje američkog veleposlanika o mogućem novom hrvatsko-srpskom ratu. Kao da još nije prodro u bit naravi hrvatskog naroda. Neobično je to za čovjeka koji je, kao nitko drugi, u tren shvatio bit naravi srpskog naroda. Sjetimo se njegova prvog posjeta Vukovaru kada je u šoku o Srbima rekao: "Uselili su se u hrvatske kuće i žale se kako su drugi Srbi odnijeli mnoge stvari iz tih kuća!"

Princip reciprociteta obvezuje Hrvatsku da inzistira na tome da plan Z 4 mora biti izmijenjen, tako da on predstavlja implementaciju Ustavnog zakona Hrvatske, tj. da osigura mirni povrat okupiranog hrvatskog teritorija u ustavni poredak Hrvatske. Ali ne samo to. On obvezuje hrvatske državne organe da inzistiraju da se donese sličan ustavni zakon i u tzv. Jugoslaviji (i ne samo u njoj)!

Iako je planirana konferencija trojice predsjednika - bar kako sada izgleda - veoma daleka, mi Hrvati ih Srijema, Banata, Bačke i Boke Kotorske i s Kosova, moramo imati na umu da je kao posebna točka takve konferencije bilo predviđeno prihvaćanje tog plana Z 4. Princip reciprociteta obvezuje hrvatsko vrhovništvo da tako nešto ni u kom slučaju ne smije prihvatiti. Dakle, ako do takve konferencije i dođe, treba inzistirati na točki: Pitanje novonastalih manjina u novostvorenim državama.

Bez obzira na svoju imperijalističku politiku Srbi u Hrvatskoj pokušavaju osigurati status konstitutivnog naroda. Danas treba stvoriti pravnu osnovu, da bi sutra mogli dobiti ono što su svojom prljavom ulogom i dobili.

Izdvajanje rješavanja pitanja Srba u Hrvatskoj na nekoj konferenciji sadržavlo bi implicitno priznanje Hrvatske da su Srbi bili stvarno ugroženi u Hrvatskoj, tj. da su ugroženi izvršioci a ne žrtve genocida.

Naravno, Hrvatska mora inzistirati na principu reciprociteta, da sva ona prava koja dobiju Srbi u Hrvatskoj moraju dobiti i Hrvati u Srbiji i Crnoj Gori. Pri tome, kada je u pitanju Boka i Srijem, treba istaći da se radi o reciprocitetu prava Hrvata u hrvatskoj zemlji za prava Srba na hrvatskoj zemlji, u hrvatskoj državi! Pored stalne brige za Hrvate u tzv. Jugoslaviji, treba glasno svima isticati da se Hrvatska nikad neće odreći svoje velike kulturne baštine u Boki Kotorskoj, pa makar ne bio niti jedan Hrvat više u Boki.

Naivniji analitičari hrvatske politike tvrde da Hrvatska prihvaća sve ono što svijet zahtijeva od nje. U stvari, Hrvatska nikad ne odstupa od onog što smatra bitnim hrvatskim nacionalnim interesom. U sadašnjoj konstelaciji snaga u svijetu to je izuzetno mudra politika. Hrvati iz Vojvodine i Boke Kotorske smatraju da osiguranje načela reciprociteta treba također smatrati bitnim nacionalnim interesom. Jer, kao što borba za ravnopravnost Hrvata u BiH jača samu Hrvatsku, tako i borba za Hrvate u Srbiji i Crnoj Gori osigurava to isto. Hrvatska će država biti jača samo ako podjednako skrbi o cjelini hrvatskog nacionalnog bića!

Usudio bih se čak tvrditi, da bi Hrvatska čak dobila nešto takvom jednom svjetskom konferencijom samo, ako bi se na njoj riješio i položaj Hrvata u tzv. Jugoslaviji. Vidjet ćemo što će Srbi iz Srbije tražiti za Srbe u Hrvatskoj, ako moraju pritom osigurati prava svojim nacionalnim manjinama. A kako sada stoje stvari svijet nudi Hrvatskoj samo priznanje od jedne međunarodno nepriznate države, kojoj bi to priznanje pomoglo da i ona sama postane međunarodno priznata zemlja, što bi joj pomoglo da se ukinu sankcije koje joj prijete ekonomskim uništenjem. Drugim riječima svijet nudi Hrvatskoj kao njenu korist ono što više koristi njenim neprijatlejima.

I još nešto. Vjerovali ili ne, ukidanje sankcija Jugoslaviji još će više otežati ionako težak položaj Hrvata u Boki Kotorskoj, a i u Vojvodini. Sankcije su tamo iskorištene da se mnogi Hrvati udalje s posla, ali da se unište mnoga poduzeća u Crnoj gori (na primjer "Jugooceanija" iz Kotora) i u Vojvodini, i tako osigura potpuna ovisnost tih nesrpskih zemalja od Beograda.

Zbog svega rečenog jasno je da je načelo reciprociteta vitalni hrvatski nacionalni interes, to je nešto što izravno izvire i iz Hrvatskog ustava. A zadaća je nas Hrvata iz Srijema, Banata, Bačke, Boke Kotorske i s Kosova da koristimo svaku prigodu da se o tome govori jer što više u Hrvatskoj o tome bude riječi to će značiti da je i Hrvatska moralno i politički jača.

Ante Jakšić

Majci Hrvatskoj - Bački Hrvati

Vama je zasjalo sunce i novo proljeće dalo
slavlje blagdanskih dana i plamen svete slobode,
a nama oči su suzne i puste poljane naše,
o Vašem velikom slavlju tek kradom razgovor vode.

Na Vašem ognjištu vatra stara ugasnula nije,
kroz sela iskonskom snagom pjesma se gordo prolama,
a kod nas ljudi su nijemi i čela smrknuta crna;
dok Vama sunce je došlo, nas je pokrila tama.

O, da li čujete uzdah iz duša ovih nijemih,
i da li veselje bučno naše bojazni shvaća,
pognuti domovi naši za Vašim svijetom žude,
još dublje ćutimo sada da smo rođena braća.

I dokle sumorno nebo budućnost tešku nam sprema,
i svoju odanost k Vama svjedočit moramo grobom,
široke, bogate ravni ljubav Vam odanu nose:
"Sretna hrvatska majko, i danas, danas smo s Tobom."

I nemoj prezreti suzu što s lica našeg se truni,
dok gore rođene Tvoje šalju sretne Ti zvuke,
već shvati molitvu našu i primi odanog srca
iz tame pružene k Tebi naše ganute ruke!

HRVATSKI SELJAČKI DOM" U NOVOM SLANKAMENU

Osnovan je prvobitno kao "Hrvatska čitaonica" 1902. Inicijativni odbor se sastao, 7. X. 1900. Osnivačka skupština na kojoj su usvojena pravila, održana je, 3. VIII. 1902. Te godine je inicijativni odbor obnašao dužnost upravnog odbora. Predsjednik: Krešimir Tomljenović, dopredsjednik: Pajo Volf i Martin Rukavina, (koji je kasnije obnašao dužnost predsjednika), tajnik: Julije Havlik i blagajnik: Dragutin Sučić.

Godine 1938. Hrvati, seljaci u Novom Slankamenu, kupuju kuću od Johana Kumfa, u koju smještaju svoju "Hrvatsku čitanocu", a na fasadi napisaše: "Hrvatski seljački dom"! Ova hrvatska ustanova je kasnije registrirana kao KUD "Stjepan Radić" a natpis sa fasade su uklonili i prebojili 1992. Šešeljevi vandali u vrijeme progona Hrvata iz Srijema.

SREMICA

Jutros sam se radovala suncu
gdje mi rudi, ko jabuka zlata,
te zahvata vodu na Dunavcu,
pa je nosi pred nebeska vrata.

Gledam Sunce, što mi rosi njivu.
dok međ' klasjem žitu pletem grivu.
.Žito mi se penje do pojasa!
A ševa mi pjeva iz sveg glasa!

Sunce hita do svoga zenita,
ja iz žita, idem bremenita.
Tu sam nikla i ponikla.
Tu i ljubiti sam svikla.
Tu i svoje produžit ću pleme!
Moj voljeni i kićeni Srijeme!

I. Bonus

BERISLAV HORVATIĆ

SRIJEMSKA BALADA

Prostrana ravnica pruža se u nedogled.
Tek tamo - na sjeveru naziru se plavičasti obronci
vinorodne Fruške Gore.
Vrijedne paorsko-šokačke ruke
preorale su duboke brazde, a teška i masna zemlja
puši se na jutarnjem suncu.
Mirna i široka Sava lijeno teče
kraj pitomih obala načičkanih vrbama...
- srijemska idila moga djetinjstva.

Drevni Sirmij rimskih careva.
Burna prošlost antičkog grada
na samo metar-dva ispod naših nogu.
Mramorni carski lavovi i sarkofazi
svuda u prahu oko nas.
Sokaci i šorovi porubljeni zelenilom
bagrema, kestena i lipa:
Stari šor, Šećer sokak, Žitna pijaca,
Parobrodska ulica, Korzo...
- ulice moga djetinjstva.

Danas - tuđe ruke oru ovaj pitomi beskraj,
a strani ljudi prolaze ulicama moga grada.
Barbarski gazeći po uspomenama moga djetinjstva.
Ne. to nije više moj grad.
To više nije moja zemlja.
U srcu više nemam ljubavi za ovu ravnicu.
Pregaženi su svi moji snovi.
Duboko u sebi slutim
da smo se ja i moj Srijem rastali zauvijek!
Snjegovi zaborava prekrili su zadnje moje stope...
ostala je samo šutnja...

KAKO ŽIVE
HRVATI U MAĐARSKOJ

DAH MINULIH STOLJEĆA ZALOG JE BUDUĆNOSTI

Franjevački bogoslovi iz Samobora pohodili su Hrvate u južnoj Mađarskoj, a iz svjedočenja fra Ivana Nujića donosimo najzanimljivije.

Kao i Hrvati u Vojvodini, ona hrvatska grana koja je već tri stoljeća u Mađarskoj, isto je tako nosila svoj hrvatski križ i borila se za opstanak. Kao i u bivšoj Jugoslaviji i u Mađarskoj, komunistički režim ostavio je traga na Hrvatima, ali u zadnje vrijeme Hrvati u Mađarskoj mogu javno izražavati svoje vjerske i nacionalne osjećaje, a i stanje na kulturnom planu je bolje.

Studenti Franjevačke teologije u Samoboru, bogoslovi iz protjerane provincije "Bosne Srebrene", s fra Ivanom Nujićom su posjetili Hrvate u Mađarskoj, kod Baje i Santova, te donosimo njihov orginalni opis i svjedočenja sa tog susreta.

- Ovdje je komunistički režim ostavio traga, a proces mađarizacije Hrvata je tako perfidno provođen da neki Hrvati slabo i znaju hrvatski jezik. Obilazeći neka sela, pozivao sam vjernike da dođu na svetu misu na hrvatskom jeziku, odziv je često bio malen, jer misu na hrvatskom jeziku mnogi nisu nikad ni slušali. Ima pojedinih mađarskih svećenika koji su im "pomagali" da ne govore hrvatski, zapisuje fra Ivan Nujić.

Prije rata je u Baji bilo 60 posto Hrvata, sada šačica. Službu dušobrižnika tu vodi fra Ivica Alilović, bosanski fratar iz razorene župe Gornji Bogićevci kod Okučana. U Baju su bosanski fratri došli u 14. stoljeću, a sadašnji samostan je iz 18. stoljeća. Samostansku crkvu Sv. Ante, podigli su hrvatski bunjevački plemići Latinovići i Pilosanovići. Tu je i znana Bajska čitaonica iz 1911, koja se opet obnavlja, a domaćin joj je dr. Ivan Vacić. Uskoro bi trebala završiti obnova čitaonice.

U Bačkom Aljmašu, održava se glasovito Bunjevačko prelo, još od 1911. g. kada je Lajčo Budanović, kapelan a kasnije biskup, prvi put okupio narod na prelo. Ove godine u programu su sudjelovali i franjevački bogoslovi iz Samobora. Tu su bili i mladi iz KUD "Bizovac" iz Bizovca u Slavoniji, mjesta zbratimljenog sa Bačkim Aljmašem. Fra Ivica je zabilježio da mnogi mladići i djevojke, znaju napamet bunjevačke i ostale hrvatske pjesme ali ne znaju i njihovo značenje. Predugo su ovdje Hrvati bili prepušteni sami sebi, no njihov ponos svjedoči da su pred Hrvatima ovdje bolji dani.

Oko kilometar i pol od vojvođansko-mađarske granice, smjestilo se maleno Santovo. Maleno samo po prostoru ali veliko po sačuvanom hrvatskom duhu. Od 2700 mještana, njih 900 su Hrvati, starog šokačkog podrijetla iz Bosne. Tu je crkva iz 1750. a obnovljena je 1815. Tu je i osnovna hrvatska škola, jedna od tri potpune hrvatske škole u Mađarskoj. Nastavnik Josip Šibalin osim što uči djecu, poslanik je u mjesnoj samoupravi. Tu ima i izbjeglica iz Baranje i Bosne, ovdje su našli novi dom.

Poslije mise u Santovu vjernici ostaju na koncertu crkvenih, duhovnih i narodno-zabavnih pjesama. Stariji ljudi su znali za stare hrvatske pjesme ali ih odavno nisu čuli. Mladi mađarski svećenik Imre Polyak ponosi se svojim vjernicima, koji za svog župnika imaju samo riječi pohvale.

Šokačka nošnja iz Mađarske

Zemlje i posla ima, a marljivi Šokci, znaju sa zemljom te se ne boje za svoju budućnost, a i u Mađarskoj su novi odnosi. Kako navode sudionici puta po Mađarskoj, zadivljeni su bogatstvom hrvatske povijesti. Dah minulih stoljeća svjedoči o jednom narodu koji je sačuvao zalog svoje budućnosti.

B. ĆAVAR

Aktualni komentar

ZAMAZIVANJE OČIJU ILI BUĐENJE MRTVACA

Izaslanici četničkih ideologa, koji skupa sa svojim naredbodavcima iz Srbije i Crne Gore još uvijek sanjaju svoj bolesni san o "ujedinjenju svih sprskih zemalja", nastoje diljem okupiranih prostora Republike Hrvatske "probuditi" demoralizirane sunarodnjake i podstaknuti ih na daljnju borbu u već odavno izgubljenom ratu za "Veliku Srbiju", ili, što je logičnije - svojim nastupima na javnim skupovima žele "krajinskim" Srbima zamazati oči, kako bi ih što dulje vrijeme držali u zabludi o tobožnjoj "potpori" i "solidarnosti" koju im i dalje "nesebično" pružaju "majčica Srbija" i njezin privjesak - Crna Gora

Ratni zločinski, zlikovci i koljači (Vojislav Šešelj, Biljana Plavšić i ostali, sa "saradnicima"), a shodno nalazima i uputama balkanskog kasapina Slobodana Miloševića, u posljednje vrijeme, bave se živom "političkom" aktivnošću.

Ovi ekstremisti, sa skupinama svojih pristaša, imaju "pune ruke posla" - neumorno obilaze žarišta srpskog "otpora" na okupiranim područjima međunarodno priznate hrvatske države i po "spomen domovima", "bioskopskim salama", "domovima kulture" i seoskim kavanama, nastoje tobože probuditi "svijest" kod tamošnjih (domaćih) Srba, o nužnosti pripreme za "odbranu od hrvatske agresije".

Tribine koje tim prigodama održavaju, tematizirane su po pravilu tako da se predavanja odnose na: "aktuelnu političku situaciju", "stanje u srpskim zemljama" i tomu slično.

"Uvozni" predavači, po logici stvari, time (sukladno direktivama "odozgo"), žele postići bar jedan od dva moguća cilja. Ili im je namjera probuditi i ponovno raspiriti ekstremizam kod tamošnjih Srba (očito da ne mogu prežaliti činjenicu da je "borbeni moral" Martićevih četnika rapidno opao u odnosu na 1990/91 god.), ili svojom retoričkom ekvilibristikom nastoje što dulje zadržati "krajišnike" u zabludi kako nisu ostavljeni "na cjedilu", jer su tobože "oba oka" njihove matične (gospodarski propale i međunarodno nepriznate) države uz njih, a u cilju "ujedinjenja vaskolikog srpstva", do kojega eto "samo što nije došlo"...

Uzmemo li da je cilj "intelektualaca" koji drže ove javne tribine ono prvo (odn. dizanje "morala", buđenje "svijesti" i sl.), realno gledajući, taj "projekt" to više sliči na pokušaj buđenja mrtvaca, nego na suvislu (i djelotvornu) političku akciju.

Druga solucija je izvjesnija, razumljivija i logičnija. Šešelj, Plavšićka i ostali, koristeći svoj "autoritet" koji uživaju među četničkim ekstremistima u "krajini" i praćeni pokroviteljstvom Radikalne stranke SDS-a "srpskih zemalja" i sličnim strankama, koje daju tribinama prividnu "težinu" i "važnost", žele "zamazati" oči svojim sljedbenicima i držati ih u zabludi što je moguće dulje, kako bi (između ostaloga) izbjegli njihovom gnjevu i mogućoj osveti, kada uskoro budu morali (nakon konačne propasti sna o "Velikoj Srbiji"), podnijeti račune za sve što su do sada učinili i nama Hrvatima i svojim posjetiteljima "tribina".

Zagreb, 26. 03. 1995.

ZLATKO PINTER

TISKOVNA KONFERENCIJA ZAJEDNICE IZBJEGLIH I PROGNANIH HRVATA VOJVODINE (ZIPHV)

Uvidjevši da je važnije imati na nekom skupu desetak novinara, nego li punu salu posjetitelja, čelnici ZIPHV su u Press-centru Zagrebačkog sveučilišta upriličili konferenciju za novinare, 14. travnja o. g. Tema je bila "Srijem".

- Iz Srijema se više odlazilo nego li dolazilo. Poslije krvave 1994. i 1945. kada su stradali i ostali narodi u Srijemu, Srbi su od četvrtog došli na prvo mjesto po broju pučanstva. No, još je ostalo Hrvata, oko 50 tisuća u Srijemu, a u Vojvodini oko 160 tisuća. Samo je u Zagrebu do 1934. bilo 20 tisuća Srijemaca, sa "Srijemskom čitaonicom" i "Srijemskim novinama". Trebamo naš Srijem polako vratiti u hrvatski duhovni prostor. Medijska je šutnja prekinuta i tu se stanje poboljšava. Ove naših novina i knjiga: "Srijem krvavo krilo Hrvatske", te uskoro i "Srijemska kalvarija Hrvata", kao i knjige naših pjesnika koje pomažu u tome. Naš je zadatak pripremati se za čas da se Srijem nađe u okviru hrvatske države, uskoro ili za 150 godina, kazao je Franjo Orlović.

- Nismo sebe forsirali za rata u Hrvatskoj. Povijest nas je naučila da, samo organizirani možemo opstati. Prihvatili smo sve ljude iz Srijema, a organiziran narod ne može nestati. ZIPHV je uspostavila suradnju sa svim hrvatskim ministarstvima, a surađujemo s ostalim zajednicama prognanika. Recimo, Zemun je Hrvatska, što nije u Hrvatskoj, drugo je pitanje - kazao je Antun Plivelić.

Kako je iznio Mato Jurić, treba istaći ulogu Crkve u Srijemu, jer su svećenici dijelili zlo i dobro s narodom. Crkva je doprinijela održanju nacionalne svijesti. Ova konferencija je dobila zapažen prostor u hrvatskim medijima.

Tekst i snimka, B. Čavar

ILOČKI LIST
/Ilok, Šarengrad, Bapska, Mohovo/
izdavač:
Udruga amatera novinara - Ilok, Vinkovci
56000 Vinkovci, P. Zrinskog 1
tel. 032-315-923
uredništvo:
Stjepan Klučik, B. Velko, P. Čobanković, S. Vuković, D. Papak, M. Čorić
list izlazi jedanput mjesečno
naklada:
1000 primjeraka
datum izlaska prvog broja:
01. 04. 1994.
ukupno izdanih brojeva:
13
način financiranja:
samostalno

SVETIŠTE MAJKE BOŽJE TEKIJSKE (NAŠE TEKIJE)

1. Na ovom mjestu stajala je u srednjem vijeku mala iz kamena zidana kapelica bez tornja, poznato proštenište u čast Bl. Djevice Marije. Poslije zauzeća Petrovaradina po Turcima 1526. god. kapela je porušena.

2. Za vrijeme Turaka (1526.-1687.) podignuta je na istom mjestu drvena muslimanska džamija s minaretom i malim samostanom za dvojicu "derviša", te dobila arapsko ime - TEKIJA (počivalište). Ovamo su rado dolazile petrovaradinske age i begovi na molitvu i odmor.

3. Kada su 1687. god. Turci iz ovog kraja protjerani, Isusovci kao župnici Petrovaradina pretvoriše džamiju u kršćansku kapelicu Bezgrešnog začeća Bl. Dj. Marije u kojoj postaviše kip Gospin do danas sačuvan koji se nalazi na kruni oltarnog baldahina.

4. Na dan Snježne Gospe 5. kolovoza 1716. god. nedaleko od ovog mjesta u prijepodnevnoj bitci pobijedi princ Eugen Savojski silnu vojsku turskog vezira Pamid Ali paše, te pokloni iz svog šatora sliku Snježne Gospe, reprodukciju rimske Madone, čiji original je u bazilici Maria Maggiore u Rimu, prema predaji naslikanu po evanđelisti Sv. Luki.

5. Stara džamija je 1754. i 1759. god. povećana za 10 hvati duljine, na pročelju je dobila drveni tornjić s dva zvona, tri oltara, a kraj crkve na brijestu bi postavljena slika "Žalosne Gospe" te se hodočašća sve više pojačaše iz Srijema, Slavonije, Bačke, Banata i Srbije.

6. Godine 1881. veliki štovatelj Tekijske Gospe Ilija Okrugić, župnik i opat i književnik, u dogovoru sa biskupom Štrosmajerom po nacrtu arh. Hermana Bollea izradi sadašnju crkvu i zamijeni stari crkveni namještaj novim. Stavi tri nova oltara, nabavi nove kipove i zvona, a u oporuci ostavi crkvi 4.000 forinti s željom da bude kod crkve pokopan. Želja mu je ispunjena.

7. Prigodom proslave tisućite obljetnice prvog Marijinog svetišta u našem narodu "Gospe od Otoka" kod Solina, koji su podigli dobra Kraljica Jelena 976.-1976. Svetišna je crkva potpuno obnovljena izvana te preuređana iznutra prema novim liturgijskim propisima, darovima vjernika i zalaganjem tadašnjeg župnika Petrovaradina kao upraviteljima istog Svetišta Stjepana Milera, a po nacrtima i stručnim rukovodstvom arh. Antuna Drka iz Petrovaradina. Stari oltari zamijenjeni su novim mramornim. Kipovi sačuvani i dobili svoja nova mjesta, a slika Gospe Snježne i kip Bezgrešnog Začeća dobili su svoje najčasnije mjesto na oltaru. Ujedno su tom zgodom zamijenjeni prozori s divnim likovima pojedinih svetaca. Konačno tako uređena Gospina crkva - Tekije posvećena je na blagdan Pohođenja Marijina dne 31. svibnja 1977. god. od strane biskupa Đakovačkog i Srijemskog Msgr. Ćirila Kosa. Prigodom stogodišnjice sadašnje crkve 1881.-1981. uređen je okoliš crkve s dodatnom prostorijom pokraj crkve.

8. Između 1981. i 1990. Rektor Svetišta htio je na Tekijskom zemljištu - oko 2 jutra zemlje izgraditi novi stambeni prostor: zgradu s 500 m2 u koju su uključene dvije garaže, te potkrovlje i od ostatka zemljišta napraviti pristojan parking prostor, jer većina hodočasnika našeg vremena dolazi autobusom ili osobnim automobilom, a problem je upravo parkiranje vozila. Ustanova za urbanizam, URBIS je dao svoju suglasnost, izdao UTU (urbanističko tehnički uvjeti) dozvolu, mislilo se da će sve biti u redu i da će se moći početi s izgradnjom. No tada se tražilo izradu makete, da bi se vidjelo kako će se ta zgrada uklopiti u zeleni pojas, i kada je i to bilo gotovo nastupili su politički problemi ponajprije od strane članova saveza komunista, i prvoboraca. Kada su komunisti izgubili na izborima počeli su problemi od strane novih pobjednika, nositelja velikosrpske ideje. U dnevnom tisku u Novom Sadu bili su pisani lažni članci kao na primjer: Prodor Vatikana prema istoku!

Katolička crkva nema što tražiti na prostorima između "Srpske Atine" - Novog Sada i "Srpskog Vatikana" Sremskih Karlovaca. "Vatikan gradi novi manastir za 40-50 monaha koji će poći u osvajanje srpskih prostora. Nema smisla više navoditi slične natpise i "bisere" što se sve činilo da se ne ostvari jedan takav stambeni prostor koji bi bio na ukras cijelom području Srijema, Bačke i Banata - hodočasnicima koji u velikom broju dolaze u dane proštenja!

9. Došao je rat - agresija na Hrvatsku. Tzv. Jugoslavija nije službeno u ratu, ali ravnim i pitomim Srijemom kretale se kolone tenkova, kamioni vojnika na Hrvatsku, pucalo se na sve strane, pogotovo na katoličke crkve.

Iako na ovim prostorima, Srijema ne bjesni rat pale se i oštećuju katoličke crkve: u Nuštru je crkva zapaljena, druge lakše, ali i teže oštećene, a župski stan u Gibarcu zapaljen. U Rumi vrata na crkvi u centru grada eksplozivom uništena, a nedaleko Beograda u Novim Banovcima također crkva zapaljena - u Srijemskoj Mitrovici svi prozori čak i na katu župnog stana porazbijani. To isto vrijedi za Hrtkovce, Nikince, Bešku - pogotovo u Novi Slankamen. Ništa bolje nisu prošle ni crkve u Petrovaradinu, Zemunu, te samostan sestara milosrdnica u tom mjestu.

I tako bi se mogle izredati sve 27 župe Srijema, koje su u sklopu Đakovačke i Srijemske biskupije, a nalaze se u Republici Srbiji.

Naši Srijemci u nemogućim situacijama vele "Ima Boga!" Svako zlo sigurno ima i svoje dobro.

Pitamo se i svećenici i vjernici koji su pratili sva zbivanja oko dobivanja dozvole za izgradnju pratećeg objekta za hodočasnike uz crkvu Gospe Snježne, naših dragih Tekija, s kakvim užitkom bi nasilnici rušili, palili, uništavali istu zgradu, koja je po takovim ekstremistima, bolesnim šovinistima i nacionalistima, trebala služiti katoličkoj crkvi - Vatikanu za prodor na Istok!

Srijemci vjeruju, da će se i ova situacija smiriti i da će i ovo zlo prestati kao i da će po zagovoru Gospe Tekijske na prostorima ravnog, lijepog i kićenog Srijema biti stavljeno sve na svoje pravo mjesto i da će se Srijemci i u buduće, okupljati oko drage Gospe Tekijske!

S.J.M H i S

Tekije

O tekijska dobra Mati
put nas vodi u tvoj dom
tamo ćeš nam suncem sjati
i voditi Sinu svom.

S neba na nas milost prosi
neka svi smo dušom svom
tebi Majci, tebi Gospi
odani i Sinu tvom.

Tekijska o dobra Mati
upravljaj nam žića tijek
mi ćemo ti sveđ ostati
vjerni tebi biti vijek.

Tihomir Perhat posto je invalidom od rane mladosti. Nepokretan je i u kolicima. Promatra intenzivno svijet oko sebe. Izdao je do sada ove knjige poezije: Između vječnosti i mene i Rimarija - iz koje priopćujemo ove pjesme:

* * *

Kraj Vrbasa
sjedi dasa
noge kiseli

Kraj Vrbasa
nigdje glasa
zamro pjesmotvor

Prljav Vrbas
mrtva rijeka
koga veseli

Kraj vrbasa
sjedi dasa
noge kiseli

Haman četnik
go do pasa
kraj Vrbasa

* * *

Kapistran, Kapistran
sam si sebi stran.

Gredu suzna oka
ljudi iz Iloka.

Zadnje zbogom gradu,
Zbogom vinogradu...

Kapistran, Kapistran
sam si sebi stran.

Otuđenom gradu
otuđili nadu.

Progone ti narod.
Zatiru mu rod.

Barbar buhe trijebi,
a svetinje sve bi.

Kapistran, Kapistran
sam si sebi stran.

U gora vremena
i teža bremena
prinio si križu.

Dižu, dižu, dižu
ljudi ruke k Nebu.

Kapistran, Kapistran
zar si sebi stran,
zar se nama stran?

Kapistrane, Kapistrane
Srbi na sve strane.
Turci na sve strane!

MARKO KLJAJIĆ:

BARANJSKA ELEGIJA

Zemljo moja,
beskrajne širine
i dubokih brazda...
Moja topla pogačo djetinjstva,
marljivih ljudi
i bogatih gazda...

Gledam te
kroz prozor daljine
i čežnjom slikam
jutra ti u rosi...

Gledam te
što biserje prospe
na baranjske planine
ko cvijeće u kosi...

Gledam te danas dok u tuđini
zbog tuđina šutnja zavija,
a rijeka mutna prolazi nijema;
tek kucaj srca tišinu razbija...

Zemljo moja,
beskrajne širine
i dubokih brazda...
Moja topla pogačo djetinjstva,
marljivih ljudi
i bogatih gazda...

Sanjam te
u vezenom platnu
na Veliku Gospu
dok ponosno glediš...

Sanjam te
međ' Dunavom i Dravom
i čuvam u srcu
da mi ne izblijediš...

Zemljo moja,
beskrajne širine
i dubokih brazda...
Moja topla pogačo djetinjstva,
marljivih ljudi
i bogatih gazda...
Zemljo moja...

Marija Radić Jovanović,
skladateljica, uglazbila je pjesmu Marka Kljaića: Baranjska balada u aranžmanu Nikice Kalođere koja će biti izvedena na festivalu u Podravini, Pitomača 16. 6., a pjevat će je Vera Svoboda.

NEKE OD MOGUĆNOSTI ZA DOBIVANJE KREDITA

Ovih smo dana svjedoci sve učestalijeg priliva stranog kapitala u Hrvatsku. Financijski kapital za sada dolazi u Hrvatsku putem određenih svjetskih i europskih institucija, nadamo se pritom skorom uključenju svjetskih i europskih banaka.

Dolazak financijskog kapitala u Republiku Hrvatsku je znak sve većeg povjerenja što ga Republika Hrvatska uživa u svijetu politike i biznisa. Jednom riječju pred nama su bolji dani.

U ovom kratkom osvrtu prikazat će se dva kreditna programa, oba se u krajnjoj konsekvenci realiziraju putem "Hrvatske kreditne banke za obnovu i razvoj".

I. KREDITNI PROGRAM ZA RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PRIVATNOG PODUZETNIŠTVA

Cilj programa:

Ovaj program služi za podupiranje privatnog poduzetništva dodjeljivanjem dugoročnih investicijskih kredita za modernizaciju i proširenje postojećih poduzeća i obrta i drugih niže navedenih oblika poduzetničke djelatnosti.

Tko ima pravo podnijeti zahtjev?

Domaća poduzeća koja su 100% u privatnom vlasništvu, a koja trenutno nemaju više od 200 zaposlenih (uključujući udružena poduzeća), te poduzetnici u proizvodnoj djelatnosti, obrtu, poljoprivredi, turizmu i u određenim uslužnim djelatnostima.

Kod poduzeća s zajedničkim ulaganjem sa stranim tvrtkama u istim granama privrede, samo će se financirati udio hrvatskog partnera.

Isključuju se podnositelji zahtjeva za kredit koji su bez iskustva, te novoosnovana poduzeća se (uvjet je minimalno dvije godine rada u djelatnosti na koje se investicija odnosi).

Ne postoji zakonsko pravo na kredit!

Za koje vrste investicija se može zatražiti kredit?

Za sve vrste investicija u Hrvatskoj od strane postojećeg privatnog poduzetništva, za koje je potrebito dugoročno financiranje. Tu spadaju:

- kupnja strojeva, opreme i vozila
- dugogodišnji nasadi
- troškovi gradnje
- kupnja građevinskog zemljišta, pogonskih zgrada i poslovnih prostora

Na financiranje nemaju pravo:

- kupnja poduzeća i ostalih postojećih poduzetničkih djelatnosti
- obrtni kapital
- investicije koje su već započete
- investicije koje se već financiraju iz drugih izvora
- dijelovi investicije koji služe u osobne svrhe
- vrijednosni papiri ili neka druga financijska investicija.

Koji je mogući iznos kredita?

Do 65% od dopuštene investicije financirat će se iz kredita HKBO-a. Najviši kreditni iznos Hrvatske kreditne banke za obnovu HKBO-a je DEM 400.000 u KN. Ako je podnositelj zahtjeva već dobio kredit HKBO njegova nova suma kredita koju traži bit će ograničena na razliku između sume ranijeg kredita koju je otplatio i maksimalnog iznosa od 400.000 DEM.

Koji su uvjeti?

Kreditni rok je od 4 do 7 godina. Kamate na iskorišteni kreditni iznos trebaju se platiti na kraju svakog tromjesečja u godini. Otplata počinje nakon razdoblja počeka ("grace perioda") od jedne godine za rok kredita od 4 ili 5 godina, a dvije godine za rok kredita od 6 ili 7 godina. Otplata se provodi u jednakim obrocima zajedno s plaćanjem kamata. Kamate i otplata se računaju u DEM i preračunavaju u Kn na dane uplate. Prijevremena otplata je moguća jedino uz naknadu.

Kakva je kamatna stopa?

Kamatna stopa je fiksna za cijeli rok pojedinog kredita, a utvrđena u Pismu HKBO-a obvezujućom ponudom prema poslovnoj banci. Sadašnja kamatna stopa je 13%. Kamatne stope u razdoblju realizacije ovog programa mogu se mijenjati u zavisnosti od cijene kapitala na tržištu. Kamatna stopa treba biti plaćena na iznose od početka nji-

nastavak na str. 16

nastavak sa str. 17

hova korištenja, tj. prve isplate, pa do konačne otplate.

Kakvi su instrumenti osiguranja?

Bit će prihvaćeni akceptni nalozi, mjenice, hipoteka (najmanje u visini dvostrukog iznosa odobrenog kredita), garancije, ili drugi uobičajeni bankarski instrumenti osiguranja. O instrumentima osiguranja će odlučivati poslovna banka i HKBO.

Kako podnijeti zahtjev za kredit?

HKBO ne dodjeljuje svoje kredite neposredno investitoru već jedino putem poslovnih banaka koje preuzimaju potpunu odgovornost za kredite koje odobravaju. Zbog toga se zahtjevi za kredit uz drugu odgovarajuću investicijsku dokumentaciju treba dostaviti poslovnim bankama po izboru podnositelja zahtjeva. Sljedeće banke imaju, za sada, pravo na zaprimanje kreditnih zahtjeva:

Agroobrtnička banka, Zagreb; Alpe Jadran banka, Split; Bjelovarska banka, Bjelovar; Centar banka, Zagreb; Cibalae banka, Vinkovci; Croatia banka, Zagreb; Čakovečka banka, Čakovec; Dalmatinska banka, Zadar; Dubrovačka banka, Dubrovnik; Gradska banka, Osijek; HPT banka, Zagreb; Istarska kreditna banka, Umag; Jadranska banka, Šibenik; Karlovačka banka, Karlovac; Međimurska banka, Čakovec; Partner banka, Zagreb; Požeška banka, Požega; Privredna banka, Zagreb; Podravska banka, Koprivnica; RI-Adria banka, Rijeka; Samoborska banka, Samobor; Sisačka banka, Sisak; Slavonska banka, Osijek; Slatinska banka, Slatina; Varaždinska banka, Varaždin; Zagrebačka banka, Zagreb; ZG-Pomorska banka, Split; Županjska banka, Županja

Tiskanica za kreditni zahtjev može se dobiti u poslovnim bankama!

Za obradu kod HKBO poslovne banke trebaju predati sljedeće dokumente primljene od krajnjeg korisnika:

- Popunjen i potpisan kreditni zahtjev
- Sudsku registraciju poduzeća izvršenu kod trgovačkog suda, u slučaju obrta i slobodnih profesija registracija ovjerena u općini, odnosno gradu, ili u slučaju poduzetnika u poljoprivrednoj djelatnosti uvjerenje porezne uprave u općini, odnosno gradu
- Zemljišno knjižni izvadak za nekretninu koja se daje kao osiguranje.
- Vještakov nalaz i mišljenje o navedenoj nekretnini kao osiguranje.

HKBO pridržava pravo da zatraži dodatnu dokumentaciju ukoliko je ona potrebna za obradu.

Korištenje

Najdulji rok za korištenje kredita je 1 godina. Naknada za servisiranje sredstava od 0,25% mjesečno plaća se tromjesečno na neiskorištene kreditne iznose tijekom razdoblja korištenja kredita. Osim toga poslovna banka ima pravo zaračunati jednokratnu naknadu u maksimalnom postotku od 0,2% odobrenog iznosa kredita.

Za sve daljnje informacije, molimo, obratite se bilo kojoj od navedenih poslovnih banaka.

II. KREDITNI PROGRAM ZA RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA ZA POVRATNIKE IZ SR NJEMAČKE

Ovaj program ima za temeljni cilj podupiranje malog poduzetništva za one kategorije stanovništva koje se trajno vraćaju iz SR Njemačke i trebali bi u Republici Hrvatskoj zasnovati egzistenciju.

OSNOVNI KRITERIJI ZA DODJELU KREDITA

- u SR Njemačkoj zaposleni prije 1. 7. 1986. g.
- osobe tražioci kredita ne smiju biti stariji od 55 g.
- posao za koji se traži kredit mora biti u svezi sa prijašnjim poslom koji je osoba obavljala u SR Njemačkoj.

VISINA KREDITA:

- U pravilu 100.000 DM pojedinačno po osobi
- u iznimnim slučajevima 400.000 DM.

Rok otplate kredita

- od 8-15 g. u zavisnosti od posla u koji se kredit ulaže
- grejs period za otplatu kredita od 1 do 2 g.

Kamatna stopa

- između 6% i 7% u ovisnosti od posla za koji se kredit planira.

Pored ovih dugoročnih postoji mogućnosti korištenja kratkoročnih kredita: za sjetvu, za poljo-mehanizaciju, za stočarstvo, no oni su manje više poznati kao i uvjeti pod kojima se daju, te ne postoji potreba za nekim posebnim elaboriranjem.

Ovim i drugim vrstama kredita, bilo je riječi i na skupu upriličenom 7. 4. 1995. g. u selu Laslovu kod Bjelovara u obiteljskoj kući Rakoš Pavla.

Na sastanku su bili nazočni gđa dir. Agro-Obrtničke banke Đurđica Kunstić sa suradnicima iz banke, Gos. Vladom Njegovac, gosp. Rudijem Đurđevićem i gosp. Darkom Hutarićem.

Pored gostiju iz banke na sastanku je bilo nazočno desetak predstavnika obitelji zemljoradnika i četiri predstavnika poduzetnika koji su prognani iz Srijema.

Franjo Orlović

POUKE O JEZIKU

Danas ćemo s Vama govoriti o pisanju budućeg vremena (futura) u hrvatskom jeziku.

Futur se tvori ovako:

neodređeni oblik (infinitiv) glagola i skraćeni oblik prezenta glagola htjeti (ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će).

U glagola koji imaju u našem jeziku infinitivni nastavak - ći, nema problema, jer se u njih piše futur: ja ću reći, ili reći ću, mi ćemo sići, sići ćemo.

U glagola koji u infinitivu završuju na nastavak - ti stvar je drugačija. U redovnom redu riječi u pisanju futura, nema problema: ja ću raditi, ti ćeš pjevati itd, ali u obratnom redu riječi futur glagola se piše bez -i u infinitivu, dakle: radit ću, pjevat ćeš, znat ćeš, govorit ćemo, vidjet će itd.

U srpskom jeziku naprotiv futur se u ovom slučaju piše onako kako se izgovara, pa se piše kao jedna riječ: radiću, pjevaću, znaću itd.

A sad opet malo o izrazima koji nisu naši, ali su se uvukli u naš govor.

Ne kaže se:

zvaničan - već služben

obrazac - već tiskanica

maltene - već gotovo

padina (brijega) - već obronak (brijega)

jedinica (u vojsci) - već postrojba

preduzimač, preduzeće, - već poduzimač, poduzeće

premazivanje - već ličenje

trpezarija - već blagovaonica

toplota, toplotni - već toplina, toplinski

duvan - već duhan

žiža - već žarište, fokus

posmatrati - već promatrati

spisak - već popis

Srdačno do idućeg puta,

Vaš Jezikoslovac

U ovom broju našeg lista ukratko ćemo Vam predstaviti našeg Srijemca Juru Ivaškovića iz Golubinaca, zaljubljenika u pse - njemačke ovčare, i njihova dugogodišnjeg uzgajatelja.

Doselio je u Zagreb 1992. godine i sa sobom doveo svoja dva njemačka ovčara. Svog prvog psa ove pasmine nabavio je u Golubincima 1985. godine. Odmah zatim nabavlja i druge pse, dobija prva legla od svojih pasa i postiže prve uspjehe na izložbama. Ponesen prvim uspjesima osniva i svoju uzgajivačnicu "Semper victor" ("uvijek pobjednik") i vrlo brzo postaje cijenjeni uzgajatelj ove pasmine u Srijemu. Ističe da su za uspjehe bili bitni uporan rad, dobar odabir pasa i poznanstva s drugim uzgajateljima ove pasmine. Naročito ističe svoje poznanstvo sa poznatim njemačkim i svjetskim uzgajateljem Hansom Riekerom.

U Golubincima je inače tih godina uzgoj rasnih pasa uzeo maha. Grupa zaljubljenika, a sada je najveći broj njih doselio u Hrvatsku, osniva kinološko društvo "Golubinci" koje je uskoro, po ocjeni našeg sugovornika, postalo i najjače u Srijemu.

Svoje pse je izlagao na mnogim izložbama od državnog i međunarodnog značenja, pa pominje Sombor, Zrenjanin, Bačku Topolu, Goricu, Mursku Sobotu i druga mjesta, te svjetsko prvenstvo u Frankfurtu 1989. godine. Sa svojim psima osvojio je naslove CAC, RCAC, CACIB i RCACIB. Kada je Zagreb u pitanju, posebno mu je drago da je njegov pas uvezen iz Njemačke bio prvak pasmine, 1988. godine. Uspjeh je, ali u drugoj konkurenciji, ponovio i ove godine. Dva njegova psa u konkurenciji uzgojnih parova su proglašena najljepšim uzgojenim parom na ovogodišnjoj zagrebačkoj međunarodnoj izložbi pasa.

Iako je zbog prilika u kojima smo se svi našli ostao bez dobrog dijela kvalitetnog uzgojnog materijala, ističe da je gubitak sada nadoknadio te da rezultati neće izostati.

Poželimo mu mnogo uspjeha u daljnjim natjecanjima. Na kraju kaže da bi trebalo pisati i o drugim našim ljudima, ne samo iz Golubinaca, koji se i pored svega nisu odrekli svojih malih ljubavi.

Štovani,

Ogranak Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke Bjelovarsko-Bilogorske županije priprema 29. svibnja 1995. povodom Dana državnosti Republike nam Hrvatske tradicionalnu zabavu pod pokroviteljstvom Županije i grada Bjelovara "PROLJETNI SRIJEM U BJELOVARU".

.Želja nam se što više zbližiti da postanemo pravi i jedinstveni građani domovine nam Hrvatske.

Zabavljat će Vas Bjelovarsko-srijemski band "Graničari stari" Bjelovar. .Željeli bismo Vas upoznati ukratko s našim programom:

U 10 sati istog dana uz zvuke tamburice krenut će povorka s konjima i kočijama ispred Cafe bara "Stari krovovi" (kod tvornice "Koestlin") i obići cijeli grad uz pjesmu hrvatske tamburice.

Navečer u 19 sati u prostorijama Mjesnog odbora "A.G. Matoš" (stari Vatrogasni dom) nastavit će se s programom uz jelo, piće, bogatu tombolu, "Ples naranči" i ostalo.

Molimo Vas za Vaš doprinos u ovoj manifestaciji u promidžbenom smislu kako bismo na vrijeme izvijestili pučanstvo naše županije.

Za sve informacije stoji Vam na usluzi telefon 043-222-105, predsjednik ogranka Nedeljko Martinović.

Nek svira tambura!

Predsjednik Ogranka

Nedeljko Martinović

Petar Preradović kao borac idealnog jugoslavenstva i protivnik srpskog separatizma

Srbi su u vođenju svoje velikosrpske politike bili dosljedni sve od Vuka do danas. Hrvati su se pod ilirskim imenom htjeli bar duhovno ujediniti u južne Slavene, ali su se tome usprotivili Srbi. Na hrvatsko evanđelje ilirskog ujedinjenja Srbi su preko svoga Vuka odvratili: "Srbi sve i svuda". Već tada su svi uvidjeli da Vuk živi samo za Srbiju, a da sve druge prezire. On je bio Srbin i njegova najveća želja je bila, posrbiti sve Ilire.

Umjesto zabranjenog ilirskog imena Hrvati su opet radili na ujedinjenju južnih Slavena pod jugoslavenskim imenom. Srbi nisu odstupali od svog imena ni tamo gdje su bili izmiješani s Hrvatima. Uvijek su tražili da im se prizna na hrvatskom tlu posebnost, da budu srpski narod, a uvijek su se slagali s Mađarima i Talijanima protiv Hrvata.

Hrvati su 1866. godine osnovali među omladinom u Beču društvo "Jug", a Srbi su se odijelili i ujedinili u svome separatnom društvu "Ujedinjena omladina srpska".

Matica Hrvatska je 1900. spremala svoje "Spomen-cviječe" u čast pedesetgodišnjice Strossmayerova biskupovanja; uz sve viđenije hrvatske književnike, svoje su radove poslali i mnogi Slovenci, a Srbi nisu htjeli poslati nijedan rad, jer nijedan njihov pisac nije htio "okaljati svoje srpsko pero" svojim sudjelovanjem u proslavi najvećeg nositelja jugoslavenske ideje.

Srbi su u banovini Hrvatskoj bili uz Mađarsku, a u Dalmaciji uz talijansku politiku, protivili su se ujedinjenju Dalmacije s Hrvatskom. Srbi su na tzv. "konstituanti" odbijali zajedničko ime Jugoslavija. Jasno je, radi čega su Srbi, bez obzira na naziv države SHS, sva hrvatska društva smatrali separatističkim i progonili ih, jer odbijanjem imena jugoslavenskog, pobijali su postepeno i hrvatsko ime, te radili samo za srpsko ime, koje za njih nije bilo separatističko, nego su ga smatrali i nekim nadrodoljubljem i državotvorstvom višega stupnja.

Petar Preradović, koji je pjevao ode slavensstvu i posve pristajao uz Strossmayerovo idealno jugoslavenstvo, bio je protivnik svakog šovinizma i separatizma. Bio je vjeran sin domovine Hrvatske i pristaša njezine slobode, te je 1867. spjevao himnu: "Bože živi":

Bože živi, blagoslovi
Srdaca nam plamenište,
To hrvatsko hrvalište,
Milu zemlju, sveti dom...!

Preradović, kao vjerni Strossmayerov pristaša, znao je za njegovu izjavu u Hrvatskom saboru u Zagrebu, 5. VII. 1861: "Centralizacija ne odgovara duhu pravde i evanđelja, koje ne samo u privatnom nego još više u državnom životu zapovijeda: Što nisi rad da drugi tebi čini, nemoj ni ti drugome činiti; centralizacija je preimućstvo i gospodstvo jedne narodnosti nad drugom, nije dakle sloboda, nego upravo sužnjavanje neprivilegiranih." Strossmayer je rekao i sljedeće: "Svakome poštenom Hrvatu starodavni ustav k srcu je upravo prirastao, te tko mu u ustav dira, taj mu u srce i u dušu dira."

Preradović je pisao Ignjatu Brliću 1862: "Narodnost i federacija to nek nam budu kao dva oka uvijek u glavi."

Najveća ironija, pa i svetogrđe je bilo kad su pojedini Srbi, posebno Pribičević, prisvajali sebi Strossmayera i njegove ideje. Veliki biskup bio je čisti jugoslavenski federalista. U njegovu nacrtu buduće jugoslavenske zajednice 1874. piše da se sve jugoslavenske austrijske zemlje, u kojima žive Srbi i Hrvati, priključe Trojedinoj kraljevini, a u V. stavci jasno stoji: "U međusobnim odnošajima, da državna samostalnost i samoupravna prava pojedinih jugoslavenskih zemalja, imaju ostati sasvim nepovrijeđena i u potpuno slobodnoj volji, onog dijela naroda, koji tu samostalnost i ta prava uživa."

Srbi, nerazdruživi od Vukovg gesla "Srbi sve i svuda", nisu se samo usprotivili Strossmayerovu jugoslavenstvu nego su mu i prigovarali, da je to zamka i spletka Austrije, te su napadali njegovu ideju o jugoslavenstvu i njega samoga.

Preradović neustrašivo stoji uz ideje Strossmayerove i pjeva mu 1868. u odi:

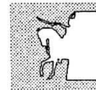
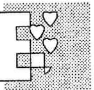
"Bit će i to, kad pravice bude ti!
A dotle miruj i ne haj, što podli
I zlobni svijet na te baca se kalom;
Kal mu je hljeb."

Preradović je teško doživio odmicanje Srba od Hrvata i na njihov velikosrpski separatizam, tužio se Brliću: "Srbi se odmiču od nas, više na svoju nego na našu štetu, to će oni osjetiti kašnje, kad se bude kolač dielio. Mene srdce boli misleći na taj naš međusobni jaz." Ili: "Iz ovieh stranah ništa novog neimam da vam priobćim, stara kukavost, koja sada na novo kod Srbaljah pomelja glavu te im godi na Hrvate udariti, zato, što ih ima na svietu." (1863).

Opet mu je pisao iz Temišvara, a i dr Franji Račkom, predsjedniku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu: "Neimam čime da vam se pohvalim sa ovieh stranah - sav život ovdje čami; Srblji ovdje kao da ih neima; iživljuju samo kadkad kad ih mržnja na Hrvate probudi."

Zadrtost Srba u Srbiji bila je Preradoviću odvratna, te je to u pjesmi "Kosovo polje" - 1845. alegorički i opjevao. U pjesmi "Četiri vrela" - 1864. na upit Srbinov "Zašto vodom izvireš?" - odgovara: "Da ti operem sramotu". U pjesmi "Car Dušan", u kojoj se car u ponoćno doba diže iz grobnice, ali videći da je sve propalo, preneražen pada natrag u svoju crnu raku, jedino svoje carstvo, a da se više nikada ne digne. Tu je Preradović na alegorički način rekao, da je budućnosti srpskoj otvoren grob, odbiju li slogu, bratstvo i sporazum sa svojom jugoslavenskom braćom.

Smetao ga i srpski separatizam radi ćirilice i poprimanja ekavskog izgovora za književni jezik. U zadarskoj "Zori Dalmatinskoj" 1844. je tiskao svoju raspravu "Jezik južnoslavenski", u kojoj žali što su se srpska i hrvatska književnost razdi-

jelile u dvije, jer Srbi neće da prime latinicu i svuda uvode ekavski izgovor u književnost dok su se Dalmatinci za volju književnog jedinstva odrekli svog ikakvskog izgovora poprimajući ijekavski izgovor u književnom jeziku. Srpskim piscima, a osobito pjesnicima je prigovarao, što se penju "bez potrebe po starocrkvenim zgradama i kupe najnerazumnije slovenske rieči, kite njima svoja djela, misleći tiem začudjenje onieh pridobiti, koji ih ne razumiju."

Radi istoga, potužio se Stanko Vraz 1836. Ivanu Mažuraniću: "Nije li nam nerazborita Srbljad pokazala gdjeno je njezin berlog".

Unatoč srpske sloge u Dalmaciji s talijanašima protiv prijedinjenja Dalmacije Hrvatskoj, Preradović stoji nepokolebljivo uz Hrvate. U Zadru je tiskao 1845. u "Zori Dalmatinskoj" pjesmu "Izdajica" u kojoj gradskom dalmatinskom talijanašu veli: "Na čelu mu klobuk sjedi, Nit haljina nije naška. - Po perju te poznam ptico, - Sram te budi izdajico!". U Zadru je ispjevao: "Kosovo polje", "Četiri vrela" i "Braća", a 1847. na polasku iz Zadra oprosnu pjesmu "S Bogom", u kojoj je želio ujedinjenje Dalmacije s Hrvatskom. Preradović je 1861. u časopisu "Naše gore list" pozvao Dalmatince na udruživanje s Hrvatskom.

Teško se dojmilo plemenitoga idealiste Petra Preradovića, kad su Srbi podlo ubili 1868. svoga umnoga i čestitoga kneza Mihajla Obrenovića, kojega je cijenio i Strossmayer. Napisao je sonetni vijenac: "Milim pokojnikom" - 1870., te pisao iz Beča pobratinu Ivanu Trnskom o ovom ubojstvu.

Strossmayer je bio glavni propagator idealnog jugoslavenstva, Preradović je bio pjesnik njegove ideje, a Pribičević iskrivljivač i oskrvnitelj njihovih ideala, Vukovci su pak bili najžešći protivnici. Može se reći da su bila dva suprotnika: hrvatsko idealno jugoslavenstvo i velikosrpska aždaja.

O jugoslavenstvu među Srbima ne može se ni govoriti, jer pravih pristaša ove ideje među Srbima nije nikada ni bilo, osim onoliko, koliko su je neki Srbi uzimali u pomoć za ostvarivanje osobnih i stranačkih interesa. Davidović je u Narodnoj skupštini izjavio "Da nije nikad bio ni autonomista, ni federalista, pa da nikad neće ni biti.

Dakle, nikada Srbi nisu bili iskreno za Jugoslaviju, gdje bi svi narodi u svojim državama bili jednako ravnopravni. Bili su samo za onu Jugoslaviju, u kojoj bi mogli širiti srpske ideje i u kojoj bi se mogli sami širiti na čitavom njezinom teritoriju.

Vjerujemo da je prošlo vrijeme izliječilo mnoge poštene Hrvate, jugoslavenske don Kihote, nakon što su uvidjeli, da su se hrvatske ideje o idealnom jugoslavenstvu, posve iskrivile i da su ih Srbi u jednoj i drugoj Jugoslaviji zlorabili isključivo u svoju korist.

Nakon oluje, nebo se razvedrilo, svijetli dan istine, pravde i slobode za hrvatski narod. Nema više noći, iza koje neće sinuti sunčan dan. Samo svjestan i živ narod uvijek može izvojevati svoja prava. To smo uspjeli nakon mnogih stoljeća i krenuli smo u bolju budućnost pod našom hrvatskom zastavom.

Juraj Novosel

IZ NAŠEG TISKA

Predstavljeno glasilo prognanih panonskih Hrvata "Zov Srijema" - pripremna za povratak

ZAGREB - "'Zov Srijema' želi svima pomoći na putu vašeg preporoda i samoosvješćivanja, kako biste lakše podnijeli tegobe života u progonaništvu i izbjeglištvu", piše u uvodniku prvoga broja glasila prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke koji je u srijedu predstavljen javnosti. Kako je istaknuo predsjednik Zajednice Franjo Orlović, glasilo će pisati o Srijemu u njegovim povijesnim i prirodnim granicama, a ključni cilj projekta je priprema za povratak. Iako su prognanici iz Srijema prošli velika iskušenja i nevolje, još uvijek, istaknuo je Orlović, postoji snažna volja za povratkom.

Glavni urednik glasila Juraj Lončarević istaknuo je da će glasilo pisati o svim temama vezanim uz područje Srijema. Govoreći o položaju panonskih Hrvata, rekao je da su oni u posljednjih 50 godina bili anestezirani i da je jedna od zadaća biltena da ih ponovo reanimira. Optužio je bivše komunističko rukovodstvo koje je svoju promociju u prošlom sustavu gradilo na udaljavanju tih hrvatskih područja od matice zemlje.

Zajednica je također izdala knjigu Milana Bičanića "Srijem, krvavo krilo Hrvatske", zbirku pjesama Ivana Bonusa "Vapaj domovine" i zbirku pjesama "Leptir" Valerije Marije Rendulić, a u pripremi je "Srijemska kalvarija Hrvata" Jurja Lončarevića i Zlate Gvozdić-Filjak, te nova zbirka pjesama Ivana Bonusa "Progonstvo naše".

Zajednica prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke ima oko 45.000 članova, od kojih je većina prognana u protekle tri godine.

Bilten "Zov Srijema" može se naručiti na adresu: Dubrava 49, 41000 Zagreb ili na telefon 1/259-625.

D. Curić, Vjesnik, 14. 4. 1995.

PISMA

Virovitica, 19. 04. 1995. Uredništvu Glasila prognanih i izgjeglih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke

Štovana gospodo u Vašem i našem Glasilu pročitao sam obavijest da biste Vi besplatno slali Glasilo invalidima. Mogu Vam reći da sam iz Srijema. Sada živim u Virovitici i ranjen sam u Domovinskom ratu. Kao potvrdu tome šaljem Vam Rješenje ivalidske komisije.

Drago mi je što je takvo Glasilo počelo izlaziti.

Mislim da će nam biti pomoć i putokaz u daljnjem životu i radu, melem za ranu koju u sebi nosimo i dugo ćemo je nositi. bit će glas koji će nas obavještavati o lijepim, i a i onim tužnim, događajima. Sve je to život.

Na kraju bih Vas pozdravio i zaželio uspjeh u daljnjem radu. budem li ikako mogao pomoći, spreman sam na to koliko je u mojoj moći.

Moja adresa je: STJEPAN MILOŠEVIĆ, J. Gotovca 16, 43400 Virovitica, tel. 033/731 155.

Dragi naš Stjepane!

Hvala Vam što ste nam se javili. Pošaljite nam adrese invalida kojima ćemo slati naš list besplatno.

Javite se i kojom suradnjom u našem listu. Pišite nam o svemu što Vas zanima.

Srdačan Vam pozdrav!
Tajnik uredništva
Mato Jurić

ZAJEDNICA PROGNANIH I IZBJEGLIH HRVATA IZ VOJVODINE

PREDSTAVLJEN "ZOV SRIJEMA"

Ni jedan Vojvođanin ne smije odustati od svoga cilja kao i cilja Zajednice - povratka u Vojvodinu koju Hrvati nastanjuju još od 7. stoljeća - rekao je Vlado Raić, pri predstavljanju biltena Zajednice i podjeli uskrsnih darova djeci.

Zajednica prognanih i izbjeglih Hrvata iz Vojvodine - Podružnica Osijek - u povodu najvećeg kršćanskog blagdana Uskrsa organizirala je podjelu poklon-paketa djeci svojih članova. Uz pomoć osječkog Caritasa prikupljeno je i podijeljeno više od 200 paketića.

Čestitajući svima Uskrs, darove je uručio tajnik Zajednice Vlado Raić.

Istom prigodom održano je i predstavljanje "Zova Srijema" prvog broja biltena Zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Vojvodine. Tim biltenom, kako se navodi u predgovoru glavnog urednika Jurja Lončarevića, želi se pomoći svim Vojvođanima na putu preporoda i samosvijesti, kako bi što lakše podnijeli tegobe života u progonstvu i izbjeglištvu.

"Zov Srijema" na 24 stranice daje detaljna izvješća o radu Zajednice na cijelom području Republike Hrvatske, ali i u dijaspori, vijestima iz novog kraja i sjećanja na rodni kraj.

Na kraju valja istaknuti i uvodne riječi odgovornog urednika Franje Orlovića, koji kaže kako se nikada ne smije zaboraviti da su u Vojvodini ostali grobovi naših pračukundjedova i da srijemska zemlja zove svoje ratare i vinogradare, radnike i intelektualce, sve one s kojima je živjela trinaest stoljeća.

Tekst: T. Prusina
(Glas Slavonije, 14. 04. 1995.)

IZABRALI SMO ZA VAS...

O PRAVU NA HRVATSKE GRANICE...

Ako ima pravo nekakav lord Owen manipulirati Republikom Hrvatskom i Republikom Bosnom i Hercegovinom, zašto ne bi svaki Hrvat imao pravo inaugurirati svoj zemljovid Hrvatske, ako ga smatra pravednim, a da ne bude odmah osuđen od onih koji dosižu do Siska ili Kupe, tako da se Kostajnica već ne vidi. Bar kao ljudsko pravo na vlastitu viziju, što ne znači da je zbiljski moguća. Jest, povijesna je zbilja krvava i okrutna i državne granice nisu onakve kakvima bismo ih tjeli, čak ni takve kakve su "međunarodno priznate". Ali to nam ne daje pravo da se u ime "realizma" mirimo baš sa svim i svačim. Da postanemo površni. Pa ako netko upita ili zajaukne za Bokom, onda, iako znamo što je trenutak neumitne zbilje, ipak je ne možemo zaboraviti, otpisati, kao ni mnoge druge dijelove hrvatske zemlje na kojoj obitavaju ili još uvijek obitavaju Hrvati...

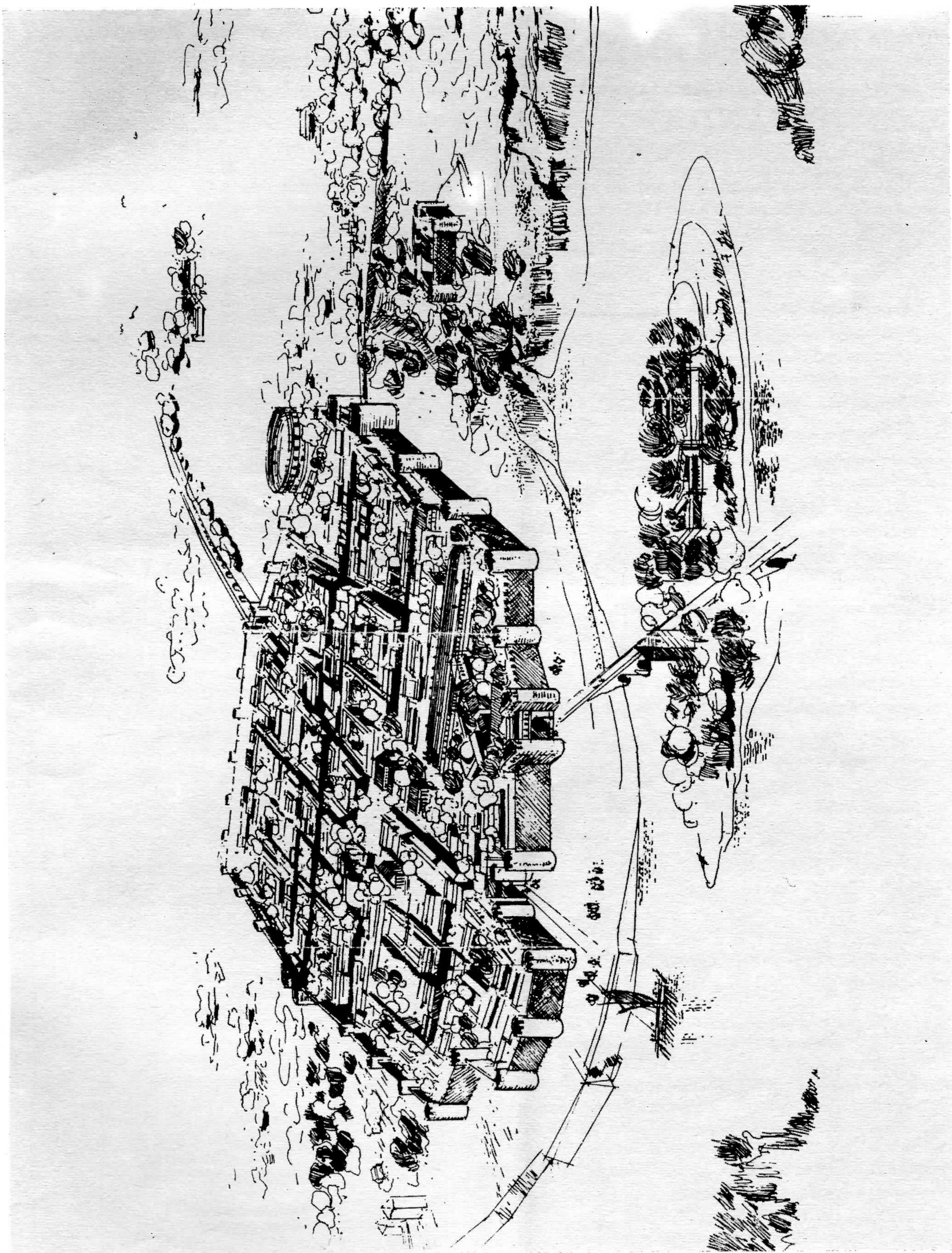
(Zlatko Posavac,
Književnost s predumišljajem (II.),

ISPRAVKE • DOPUNE
U prvom broju nije naznačeno da je autor teksta "Hrvati Srijema u Zadru, Dalmaciji..." Mihael Miletić

BRANKO CRLENJAK

Vukovarski slikar i skupljač umjentina, u Nedjeljnoj Dalmaciji 17. ožujka 1995.:

Pazite, ti pljačkaši su dobro znali da ih u Vukovaru čeka bogati plijen. Nisu oni došli u Vukovar da spase hrvatske umjetnine, oni su došli da ih opljačkaju, a iskustvo mi govori da ih nemaju namjeru vratiti. Oni su 1944. godine iz Odescalchieva dvorca u Iloku odnijeli više od 200 vrijednih umjetnina u Beograd. Puno godina kasnije na zahtjev Hrvatske u Ilok je vraćeno oko 40 manje vrijednih umjetnina. Ostale opljačkane umjetnine i danas se nalaze u Narodnom muzeju u Beogradu. Važno je istaknuti da za te umjetnine postoje papiri, oni su ih sve popisali prije nego su ih odnijeli. Pazite, oni su potpisali da su ih odnijeli u Beogradu, ali ih nikad nisu vratili. Stoga teško mogu povjerovati da će vratiti umjetnine koje su opljačkali iz Vukovara. Te umjentine su bez ikakvih popisa odnesene na nekoliko mjesta i teško će im se ući u trag.

Rekonstrukcija izgleda • Sirmij u IV. stoljeću

Valerija Marija Rendulić

JANDA

Sjećam se brežuljka
odakle se prostirala ravnica...
Prostranstvo,
slobodan vidik.
Voćnjaci, vinogradi, poljane,
njive, zelena žita,
djetelina,
ravnica...
dokle god može dosezati
slobodna misao.
Sunce u praskozorje.
Dunav u vedrini neba,
kućica na osami
još od predaka naših...
Bagrem i jablanovi kraj puta,
blagi povjetarac.
Noći uz logorsku vatru
i zvjezdano snoviđenje
na otvorenom nebu...
Ostao je samo vidik,
prostranstvo,
slobodna misao
i sjećanje na brežuljak
odakle se prostirala
ravnica...

(Iz knjige "Leptir", Društvo pisaca "August Šenoa", Zagreb, 1994.)

Janda" je prelijepi, pitomi kraj na obroncima Fruške gore kod Slankamena, zasađen vinogradima i voćnjacima. Prema legendi, dobilo je ime po djevojci Jandi koja je bježeći ispred Turaka, da bi obranila svoju čast, skočila u Dunav i utopila se. Osim što je Janda glasoviti vinogradarski kraj i omiljeno mjesto Slankamenca i "vikendaša", ona je i povijesno mjesto koje je prvi put spomenuto u dokumentu pohranjenom u C.k. komorskom arhivu u Beču.

Podaci o Jandi se nalaze i u knjizi: Spisak mesta na području Bačke, Baranje i Srema..., Novi Sad, 1924. god. a o Jandi je Dragutin Piletić napisao više radova koji su objavljeni u časopisima Vesnik, sv. V, Bgd. 1958. i Limes u Jugoslaviji, 1, Tb. XVII-XXII, Bgd. 1961.

VIJESTI • VIJESTI • VIJESTI • VIJESTI • VIJESTI •
VIJESTI • VIJESTI • VIJESTI • VIJESTI • VIJESTI •

I. PETROVARADIN - Ispred bivše Osnovne škole "Vladimir Nazor", sada "Jovan Dučić", uklonjen je kip glasovitog pjesnika čije je ime škola nosila još od 1953. Kipar Stjepan Gračan darovao je Petrovaradincima brončani kip Vladimira Nazora, veličine dva metra, a postavljen je ispred škole 1976., na stotu obljetnicu pjesnikova rođenja.

II. NOVI SLANKAMEN - U noći pred katolički Uskrs nepoznati počinitelji isjekli su sve jele u porti župne crkve u Novom Slankamenu i trupce naslagali na ulazna vrata crkve. Tako su vjernici ovog srijemskog sela "višom silom" bili spriječeni u uobičajeno vrijeme doći na jutarnju misu.

III. NIKINCI - Postavljena je eksplozivna naprava u dvorišnom prostoru između župnog ureda i crkve Sv. Antuna Padovanskog u srijemskom selu Nikinci. Ovaj incident je unio novi nespokoj među Hrvate u Nikincima.

IV. SUBOTICA - Delegacija švedskog državnog Ureda za useljavanje na čelu sa gospodinom Olaf Crlstedtom posjetila je DSHV. Njih je primio Bela Tonković.

V. PETROVARADIN - Predstojnik hrvatskog Ureda pri vladi tzv. SRJ u Beogradu dr. Zvonimir Marković, zajedno sa članovima izaslanstva, dr. Ivom Kujundžićem i dr. Dušanom Bilandžićem posjetio je Petrovaradin u Srijemu i informirao se o problemima vojvođanskih Hrvata koji su već duže vrijeme izloženi pritiscima i nasilju.

Marijana Andrić

SPALJENA CRKVA U HRTKOVCIMA

BUDIMPEŠTA - U noći od 4. na 5. o. m. spaljena je sakristija i uništena unutrašnjost katoličke župne crkve Sv. Klementa u srijemskom selu Hrtkovcima. Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine Bela Tonković ocijenio je da je to teroristički akt u cilju nastavka progona Hrvata iz Vojvodine. Teror nad Hrvatima u Hrvtkovcima počeo je još 1992. godine, kada je ubijen jedan od najuglednijih mjesnih Hrvata Mijat Štefanac.

Bilo je još pokušaja napada i bombaških udara na ugledne Hrvate u tom kraju Vojovidne, a na školsku djecu i ljude na radnim mjestima stalno se čini pritisak. Nastavlja se huškačka kampanja preko državne televizije. Srpske vlasti ništa još nisu poduzele. Tonković je pozvao međunarodnu javnost da digne glas protiv vandalizma i teorističkih napada na Hrvate u "SRJ". (IU)

Milan: A čime se bave Serbijanci?
Saša: Eto vidiš, Kako se igra srpsko dete.

Srušila se kula od karata i srpsko dete plače.
List "TRN", br. 20, god. 1893

Petrovaradin - "Hrvatski Gibraltar" na Dunavu

KATARINA PRANJIĆ

MOLITVA

Ako već pate ljudi
zbog ludog hira svog
Zašto zbog takvih ljudi
mora plakati Bog.

Jer oni što Boga hule
sveti mu hram već ruše
a ipak treba da znaju
gdje će im griješne duše.

Oni ne vide suze
što padaju s neba
oni ne znaju da grijehe
očistiti treba.

Ne gledaju u križ
na kome Stvoritelj pati,
jer njihov um je malen
i ne može da shvati...

...da netko je nad
njima moli se za njih
i oprašta im grijehe
i pored rana svih.

Oprosti im Bože
jer ne znaju što čine
a neće da se mole
i ljube tvoje ime.

A ti si Stvoritelj njihov
i svi smo tvoja djeca
samo što netko pali,
a netko zbog toga jeca.

No ipak ja se molim
u ime sviju nas
jer, Bože, samo u tebi
možemo naći spas.

ADRESA: 41000 Zagreb, Dubrava 49 • TEL/FAX +385 1/ 259-625 • CIJENA POJEDINOG PRIMJERKA: 9 KN/ 4 USD/ 5DEM/ 5CAD • **GODIŠNJA PRETPLATA ZA TUZEMSTVO**: 70 Kn • **GODIŠNJA PRETPLATA ZA INOZEMSTVO**: SAD-40 USD • KANADA-50 CAD • AUSTRALIJA-50 AUD • JUŽNA AMERIKA-40 USD • AUSTRIJA-350 ATS • FRANCUSKA-160 FRF • NJEMAČKA-50 DEM • ŠVEDSKA-170 SEK • ŠVICARSKA-45 CHF • NIZOZEMSKA-58 NLG • BELGIJA-900 BEF • **DEVIZNI RAČUN BROJ**: 700100-280-3798887, Agro-Obrtnička banka, Zagreb, za ZIPHV • **ŽIRO RAČUN ZA PLAĆANJE U KUNAMA**: 30101-678-81984, ZAP Zagreb •

• CIJENA OGLASA •

Jedna riječ - 2 Kn / za inozemstvo 5 Kn • CIJENA REKLAME U BOJI: cijela stranica - 500 DEM; 1/2 stranice - 250 DEM; 1/4 stranice - 150 DEM; 1/8 stranice - 80 DEM • CIJENA REKLAME U CRNO BIJELOJ TEHNICI: cijela stranica - 200 DEM; 1/2 stranice - 100 DEM; 1/4 stranice - 50 DEM; 1/8 stranice - 25 DEM • ISSN 1330-7258

Mišljenjem Ministarstva kulture ovo glasilo je oslobođeno poreza na promet: klasa 612-10/95-01-720 • Ur. br. 532-03-1/7-95-01